

DEMOKRATİK KÜLTÜR YETKİNLİKLERİ REFERANS ÇERÇEVESİ

2. Cilt

Demokratik Kültür Yetkinlikleri İçin Tanımlayıcılar

Bu Proje, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bu yayın, "Temel Eğitimde Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında çevrilmiştir.

Yayının orijinal adı:
*Reference Framework of Competences for
Democratic Culture – Volume 2*

ISBN 978-92-871-8573-0
(üç ciltten oluşan set)

*Bu yayında ifade edilen görüşler yazarların
sorumluluğunda olup Avrupa Konseyinin
resmî politikasını yansıtmamaktadır.*

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, İletişim Müdürlüğünden (F-67075 Strasbourg Cedex veya publishing@coe.int) yazılı ön izin alınmaksızın fotokopi, ses kaydı veya bilgi muhafaza veya erişim sistemleri dâhil olmak üzere elektronik (CD-Rom, internet vs.) ya da mekanik fark etmeksizin hiçbir şekilde ve hiçbir formatta çevrilemez, çoğaltılamaz ve aktarılamaz.

Bu belgenin tamamının veya bir kısmının çoğaltılmasına veya çevrilmesine ilişkin tüm talepler İletişim Müdürlüğüne iletilmelidir. Bu yayına ilişkin diğer tüm hususlar için Demokrasi Genel Müdürlüğü, Eğitim Dairesi ile iletişime geçilmelidir (education@coe.int).

© Fotoğraflar: iStockphoto.com
Kapak tasarımı ve dizgi: Belge ve Yayın Üretim Dairesi (SPDP), Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi Yayınları
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>

© Avrupa Konseyi, Nisan 2018

Yayının Türkçe çevirisi:
*Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans
Çerçevesi – 2. Cilt*

*Metnin orijinali Avrupa Konseyine aittir ve
Avrupa Konseyinin izniyle kullanılmıştır.
Bu çeviri, Avrupa Konseyi ile anlaşılabilir
yayımlanmış olup tüm sorumluluğu
tercümana aittir.*

*Bu yayının çevirisi, Avrupa Birliği ve Avrupa
Konseyi tarafından finanse edilen ve T.C. Milli
Eğitim Bakanlığı iş birliği ile Avrupa Konseyi
tarafından yürütülen “Temel Eğitimde
Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi”
Projesi kapsamında, Avrupa Birliği’nin
finansal desteğiyle yapılmıştır. Projenin
sözleşme makamı Türkiye Cumhuriyeti
Merkezi Finans ve İhale Birimidir. Yayının
içeriği yalnızca yazarların sorumluluğunda
olup Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Dışişleri
Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı ve Milli
Eğitim Bakanlığının görüşlerini mutlak
şekilde yansıtmamaktadır.*

© Avrupa Konseyi, Haziran 2020, Türkçe
çeviri. Tüm hakları saklıdır. Avrupa Birliği’ne
koşullu olarak lisans hakkı tanınmıştır.

Dizgi: Ceket Medya Reklam San. Tic. Ltd. Şti.
Çeviren: Mustafa Gündoğdu

İçindekiler

ÖNSÖZ	5
SUNUŞ	7
TEŞEKKÜR	9
GİRİŞ	11
1. BÖLÜM - KİLİT TANIMLAYICILAR	15
2. BÖLÜM - DOĞRULANMIŞ TANIMLAYICILARIN TAM LİSTESİ	25
3. BÖLÜM - TANIMLAYICILARIN GELİŞTİRİLME, TEST EDİLME VE ÖLÇEKLENDİRİLME SÜRECİ	53
SONUÇ	57
İLAVE OKUMA LİSTESİ	59

Demokratik Kültür Yetkinlikleri Modeli için bu yayının sonundaki katlanabilir sayfaya bakınız.

Önsöz

Demokratik kanun ve kurumlar, ancak bir demokrasi kültürüne dayandıklarında etkili bir şekilde işleyebilirler. Bunun da anahtarı eğitimidir. 2005 yılında Varşova’da düzenlenen Avrupa Konseyi Dördüncü Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde bu sonuçlara ulaşılmıştır. Bu temelde, Kuruluşumuza “vatandaşlarımız arasında demokrasi kültürünün teşvik edilmesi” görevi verilmiştir. Bunun için esas olan, gençlerin modern, çeşitlilik içeren ve demokratik toplumlarda sorumluluk sahibi vatandaşlar olmalarını sağlayacak bilgileri, değerleri ve kapasiteyi edinmelerini sağlamaktır.

O zamandan bu yana, üye devletler bu alanda bir dizi girişimde bulunmuşlardır. Bu girişimlerdeki eksiklik, vatandaşlık eğitimindeki ortak hedeflere net bir şekilde odaklanılması ve bunların anlaşılması konularında ortaya çıkmıştır. Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçeve’miz, bu boşluğu doldurmak üzere tasarlanmıştır.

Son zamanlarda Avrupa çapında meydana gelen çok sayıda terör saldırısı sebebiyle, bu çerçeveye yönelik acil gereksinime yoğun bir şekilde odaklanılmıştır. Eğitim, şiddet içeren aşırılıkçılık ve köktencililiğin önlenmesinde orta ila uzun vadeli bir yatırımdır; ancak, çalışmalara derhâl başlanması gerekmektedir. Bu gereksinim ışığında, Yetkinlikler Modeli (Çerçeve’nin 1. cildinde yer almaktadır) Avrupa Konseyi Eğitim Bakanları Daimî Konferansının 2016 yılında Brüksel’de gerçekleştirilen 25. oturumunda oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Bu Referans Çerçevesi, Avrupa Konseyine üye devletlerde ve diğer ülkelerde gerçekleştirilen geniş ölçekli müzakere ve denemelerin sonucudur. Demokratik toplumlarımızda ortak olan ilkeler üzerine inşa edilmiştir. Tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerin içinde yaşadığımız demokratik toplumlara aidiyet duymaları ve kendi pozitif katkılarını sunmaları için edinmeleri gereken araçları ve eleştirel anlayışı ortaya koymaktadır. Bunu yaparken de, bir yandan pedagojik yaklaşımların çeşitliliğine saygı gösterirken diğer yandan eğitim sistemlerine eylemleri için ortak bir odak noktası sunmaktadır.

Bu Çerçeve’nin amacı, üye devletlerin eğitim yoluyla açık, hoşgörölü ve çeşitlilik arz eden toplumlar geliştirmelerine destek olmaktır. Bu kaynağı benimseyeceklerini ve ondan faydalanacaklarını umuyoruz.

Thorbjørn Jagland

Avrupa Konseyi

Genel Sekreteri

Sunuş

Yarın çocuklarımız nasıl bir toplumda yaşayacaklar? Bu sorunun cevabının önemli bir kısmı, onlara bugün verdiğimiz eğitimde yatmaktadır. Eğitim, geleceğin inşa edilmesinde asli bir rol oynamakta ve gelecek nesiller için ne tür bir dünya hazırlamak istediğimizi yansıtmaktadır.

Demokrasi Avrupa Konseyinin üç sac ayağından biridir ve üye devletler arasında gelecekteki toplumlarımız için vazgeçilmez bir temel olarak kalması gerektiğine ilişkin hiçbir tereddüt olmamalıdır. Kurumlarımız sağlam olsa dahi gerçek anlamda demokratik bir şekilde işleyebilmeleri için vatandaşlarımızın sadece oy haklarının değil, aynı zamanda kurumlarımızın bünyesinde barındırdığı değerlerin de bütünüyle farkında olmaları gerekir. Eğitim sistemlerimizin ve okullarımızın gençleri aktif, katılımcı ve sorumluluk sahibi bireyler olmaya hazırlamaları gerekmektedir. İçinde yaşadığımız karmaşık, çok kültürlü ve hızla evrimleşen toplumlar daha aزیyla yetinemez. Kuantum bilgisayarlar ve yapay zekânın eşliğinde, çocuklarımızın kendi gelecekleri hakkındaki kararları sorumluluk duygusuyla vermelerini sağlayacak değer, tutum, beceri, bilgi ve eleştirel anlayış ile donatılmaları gerekliliği daha da önem kazanmaktadır.

Avrupa Konseyi Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi'nin geliştirilmesinin çıkış noktası; eğitim sistemlerinin, okulların ve üniversitelerin demokratik vatandaşlığa hazırlığı temel görevlerinden biri kılmaları gerektiğine dair inançtır. Bu görev, öğrencilerin karşılaştıkları güçlükleri, kararlarının sonuçlarını, neler yapabileceklerini ve neleri yapmaktan kaçınmaları gerektiğini bilmeleri ve anlamalarını sağlamayı içermektedir. Bütün bunları yapmak için, sadece bilgiye değil, aynı zamanda ilgili yetkinliklere de sahip olmaları gerekmektedir ve Çerçeve'nin amacı da bu yetkinliklerin neler olduğunu tanımlamaktır.

Çerçeve, üç ciltten oluşmaktadır.

Bunlardan ilki, kapsamlı araştırma ve istişarelerin ardından uluslararası uzmanlardan oluşan çok-disiplinli bir ekip tarafından belirlenen "Yetkinlik Modeli"ni içermektedir. 20 yetkinlik dört alana (Değerler, Tutumlar, Beceriler, Bilgi ve eleştirel anlayış) ayrılmış olup, modelin arka planı, nasıl geliştirildiği ve amaçlanan kullanımı hakkında bilgiler de bunlara eşlik etmektedir.

2. cilt, her bir yetkinlik için öğrenme hedeflerini ve çıktılarını ortaya koyan bir dizi ifade içermektedir. Bu tanımlayıcıların, belirli bir yetkinliğe ilişkin öğrenci davranışını gözlemleyebilmelerini sağlayacak öğrenme durumları tasarımlarında eğitimcilere yardımcı olması amaçlanmaktadır. Tanımlayıcılar, 16 üye devletteki gönüllü okul ve öğretmenler tarafından test edilmiştir.

3. cilt, Yetkinlikler Modelinin altı farklı eğitimsel bağlamda nasıl kullanılabileceğine ilişkin rehberlik sunmaktadır. Zaman içerisinde yeni bölümler eklenecektir.

Çerçeve, bir yandan ortak bir hedefe bağlı kalırken, diğer yandan demokrasi kültürü için yetkinliklerin öğretilmesine yönelik bireysel yaklaşımlara ilham verecek bir araç olarak sunulmaktadır. Belirli bir biçimde kullanılmaları yönünde bir zorunluluk bulunmamakla birlikte, bu ciltlerin tutarlı bir bütün oluşturmaları amaçlanmıştır; bu nedenle eğitimcilere, kendi özel ihtiyaç ve bağlarına uygun şekilde kendi yaklaşımlarına karar vermeden önce, tüm çerçeve hakkında bilgi sahibi olmalarını tavsiye ediyoruz.

Bu Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi'ni üye devletlerimize sunmaktan gurur duymaktayım. Bu çalışma, adanmışlığın yanı sıra istişare ve açık fikirliliğin de bir örneği olmuştur. Toplumumuzu gelecekte çocuklarımızın içinde yaşamasından mutlu olacağımız bir topluma dönüştürme çabalarına katkıda bulunma şevkiyle hazırlanmış ve sunulmuştur. Pek çoğunuzun bu çalışmayı aynı şevkle kullanacağını umuyorum.

Snežana Samardžić-Marković

Avrupa Konseyi

Demokrasi Genel Müdürü

Teşekkür

Yazar Ekibi

Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi, Eğitim Dairesi tarafından, isimleri aşağıda sayılan uluslararası uzmanlarla iş birliği içinde hazırlanmıştır:

Martyn Barrett

Luisa de Bivar Black

Michael Byram

Jaroslav Faltın

Lars Gudmundson

Hilligje van't Land

Claudia Lenz

Pascale Mompoin-Gaillard

Milica Popović

Călin Rus

Salvador Sala

Natalia Voskresenskaya

Pavel Zgaga

Avrupa Konseyi Eğitim Dairesi

Daire Başkanı: Sjur Bergan

Eğitim Politikası Bölümü Başkanı: Villano Qiriazı

Ana proje yöneticisi: Christopher Reynolds

Asistanlar: Mireille Wendling, Claudine Martin-Oswald

Destek ve yardım

Avrupa Konseyi Eğitim Dairesi, verdikleri güçlü destekten ötürü, aşağıda isimleri yer alanlara özellikle minnettardır:

- ▶ Josep Dallerès ve Esther Rabasa Grau, 2012 ila 2017 yılları arası Andorra Prensiği Avrupa Konseyi Daimî Temsilcileri;
- ▶ Germain Dondelingert, Jindřich Fryč ve Etienne Gilliard, 2012 ila 2018 yılları arası Avrupa Konseyi Eğitim Politika ve Uygulaması Yönlendirme Komitesi Başkanları;
- ▶ Ketevan Natriashvili, Eğitim Bakan Yardımcısı, Gürcistan.

Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi'ni oluşturma projesi Andorra, Belçika, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Gürcistan, Yunanistan ve Norveç eğitim bakanlıklarından aktif ve mali destek almıştır.

Eğitim Dairesi, ayrıca eğitim ve pilot uygulama konusundaki önemli yardımlarından ötürü Avrupa Wergeland Merkezi ve Timișoara Kültürlerarası Enstitüsüne de teşekkür eder.

Katkıda bulunanlar

Avrupa Konseyi Eğitim Dairesi, Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi'nin geliştirilmesi sürecindeki çok değerli geri bildirim ve katkıları için, isimleri aşağıda yer alanlara müteşekkirdir:

Erik Amnå, Mattia Baiutti, Léonce Bekemans, Cezar Bîrzea, Lavinia Bracci, Fabiana Cardetti, Marisa Cavalli, Aidan Clifford, Daniel Coste, Que Anh Dang, Leah Davcheva, Darla Deardorff, Miguel Angel García López, Ralf Gauweiler, Rolf Gollob, Fernanda González-Dreher, Richard Harris, Prue Holmes, Bryony Hoskins, Caroline Howarth, Ted Huddleston, Elene Jibladze, Andreas Körber, Ildikó Lázár, Rachel Lindner, Petr Macek, Julia Marlier, Guillaume Marx, David Muller, Natia Natsvlishvili, Oana Nestian Sandu, Reinhild Otte, Stavroula Philippou, Alison Phipps, Agostino Portera, Marzena Rafalska, Monique Roiné, Roberto Ruffino, Florin Alin Sava, Hugh Starkey, Olena Styslavska, Angela Tesileanu, Felisa Tibbitts, Judith Torney-Purta, Angelos Vallianatos, Manuela Wagner, Charlotte Wieslander, Robin Wilson, Ulrike Wolff-Jontofsohn, Fatmiroshe Xhemalaj.

Eğitim Dairesi, tanımlayıcıların pilot uygulamasını gerçekleştiren çok sayıda öğretmen, öğretmen yetiştirici ve okul yöneticisine de gösterdikleri adanmışlık ve iş birliği için en içten teşekkürlerini sunar.

Giriş

Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi'ndeki (kitabın bundan sonraki kısmında "Çerçeve" olarak adlandırılacaktır) 20 yetkinliğin her biri için yetkinlik tanımlayıcıları hazırlanmış ve test edilmiştir. 1. ciltte de belirtildiği gibi bu tanımlayıcıların iki amacı vardır:

1. Geliştirilmesi gereken alanları ve öğrenme ihtiyaçlarını tespit etmek veya belirli bir öğrenme döneminin ardından edinilen yeterlik düzeyini belirlemek amacıyla, bir birey veya grubun yetkinliklerin her biri bakımından mevcut yeterlik düzeyinin değerlendirilmesine yardımcı olmak;
2. Örgün ve yaygın eğitim ortamlarında eğitimsel uygulamaları tasarlamada, uygulamada ve değerlendirmede eğitimciler için başvuru kaynağı ve araçlar sunmak.

Tanımlayıcılar, belirli bir yetkinlik düzeyine sahip bir kişinin somut ve gözlemlenebilir davranışlarını belirten ifadelerdir.

Bir kişi, herhangi bir yetkinliğe ne düzeyde hâkim olduğunu gözlemlenebilir davranışlar yoluyla birçok şekilde ortaya koyabilir; demokratik kültür yetkinliklerinde (DKY) de durum böyledir. Ancak, yetkinliklere işlerlik kazandırmak için, bir kişinin belirli bir yetkinlik konusunda belirli bir yeterlik düzeyine sahip olduğunu güvenilir bir şekilde gösterebilecek davranışları tespit etmeye ihtiyaç vardır.

Bu kitapta listelenen tanımlayıcılar bu gerekliliği karşılamaktadır; çünkü çok sayıda eğitim uygulayıcısıyla birlikte sistematik bir geliştirme ve test etme süreci aracılığıyla oluşturulmuş ve farklı Avrupa ülkelerinde somut eğitim ortamlarında gerçek-

leştirilen pilot uygulamalar yoluyla denenmiştir. Bu süreç, bu cildin 3. Bölümünde açıklanmıştır.

Tanımlayıcılarla yapılan pilot uygulamalardan iki tanımlayıcı dizisi ortaya çıkmıştır:

- ▶ 1. Bölümde 135 kilit tanımlayıcıdan oluşan dizi sunulmuştur; bu dizi, her bir yetkinlik için, üç yeterlik düzeyinden (temel, orta, ileri) hangisine ait olduğu açıkça gösterilen sınırlı sayıda tanımlayıcıdan oluşmaktadır;
- ▶ 2. Bölümde 447 tanımlayıcıdan oluşan daha geniş bir liste bulunmaktadır; bu liste, kilit tanımlayıcıların yanı sıra doğrulanmış diğer tanımlayıcıları da içermektedir. Bu tanımlayıcılardan bazıları belirli bir yeterlik düzeyine aitken bazıları ise temel ve orta düzey arasında veya orta ve ileri düzey arasında (tanımlayıcı tablolarında sırasıyla TO ve Oİ olarak gösterilmiştir) konumlandırılmıştır. Referans sağlayabilmek amacıyla her bir tanımlayıcıya bir numara verilmiştir; ayrıca listedeki kilit tanımlayıcılar için 1. Bölümdeki kilit tanımlayıcı numaraları da ilgili yerlerde belirtilmiştir.

Bazı tanımlayıcıların birbirine benzer olduğu ve anlam olarak yakından ilişkili olduğu görülmektedir; bunlar kullanıcılara tercih imkânı sunmak için (ve bunlardan birinin daha kolay tercüme edilebilme ihtimali dikkate alınarak) dâhil edilmiştir.

20 yetkinlikten 14'ünde, her bir yeterlik düzeyi için iki kilit tanımlayıcı bulunmaktadır. Bu genel kuralın istisnaları aşağıda verilmiştir.

“Kültürel çeşitliliğe değer verme” yetkinliğindeki orta düzey için, “sorumluluk” yetkinliğindeki ileri düzey için ve “dil ve iletişime ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış” yetkinliğindeki temel düzey için sadece birer tane doğrulanmış tanımlayıcı bulunmaktadır.

“Demokrasi, adalet, hakkaniyet, eşitlik ve hukukun üstünlüğüne değer verme” kilit yetkinliğindeki her bir yeterlik düzeyi için üçer tanımlayıcı verilmiştir. “Belirsizliğe karşı tolerans” yetkinliğinde de orta ve ileri düzeylerde üçer kilit tanımlayıcı bulunmaktadır.

“Dünyaya ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış” yetkinliğinin karmaşıklığı dikkate alınarak buradaki temel ve ileri düzeyler için altışar, orta düzey için ise yedi kilit tanımlayıcı belirlenmiştir.

Tanımlayıcılarla yapılan pilot uygulamalarda toplanan verilerin istatistiksel işlem den geçmiş olması, bunların kademeli (kümülatif) olmasını temin etmektedir. Bu da şu anlama gelmektedir: Eğer bir kişi ileri düzeye ait bir tanımlayıcıdaki davranışı tutarlı şekilde ve destek almadan sergiliyorsa bu kişi orta ve temel düzey tanımlayıcılarındaki davranışları da büyük ihtimalle sergileyebilecektir. Benzer şekilde, orta yeterlik düzeyine ait bir tanımlayıcıdaki davranışları sergileyen bir kişinin, temel yeterlik düzeyine tekabül eden davranışları da sergileyebilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Ancak bu, bir kişi belirli bir yeterlik düzeyine ulaştığında artık ilgili yetkinliğe hâkimiyet düzeyini yalnızca daha ileriye taşıyabileceği anlamına gelmez. Yaşın ilerlemesi, sosyal çevredeki değişimler, travma deneyimleri gibi çeşitli etkenler, belirli yetkinliklerde geçici gerilemeye yol açabilir ve yetkinlik düzeyini yeniden yukarıya taşımak için ek destek gerektirebilir.

Yetkinlik tanımlayıcılarının çeşitli eğitim profesyonellerinin uygulamalarında doğrudan anlam kazanabilmesi için bu tanımlayıcılar öğrenme çıktısı diliyle oluşturulmuştur. Yani her bir tanımlayıcı bir fiilden ve bu fiile ait bir nesneden oluşmaktadır ve açıklanmakta olan davranış gözlemlenebilir ve değerlendirilebilir bir davranıştır. Ayrıca 1. ciltte de belirtildiği gibi, yetkinliklerin genellikle kümeler halinde uygulamaya konduğu dikkate alındığında bu durum, farklı yetkinliklerin tanımlayıcılarından oluşan bir dizinin, temel olarak eğitimsel faaliyetlerde öğrenme çıktılarını tanımlamak için kullanılabileceği anlamına gelmektedir. Ancak bu basite indirgenerek uygulanmamalıdır; tanımlayıcıların, tek bir öğrenme faaliyetinin sonucu olarak elde edilen bir kazanımdan ziyade yeterlikle alakalı olduğunu akılda bulundurmaya gerekir. Yeterlik ve kazanım arasındaki ayrıma ilişkin değerlendirmeler için Çerçeve'nin 3. cildindeki değerlendirme konulu 3. Bölüme bakınız.

Yetkinlik tanımlayıcılarının ölçeklendiği üç yeterlik düzeyi (temel, orta, ileri) eğitim düzeyleriyle birebir ilişkilendirilmemelidir. Özellikle bilgi ve eleştirel anlayış bakımından, ileri düzeyin nispeten yüksek eğitim seviyelerinde ortaya çıkmasının daha muhtemel olduğu unsurlar elbette mevcuttur. Ancak değerler, tutumlar ve becerilerde çoğu unsur, ileri yaşlarda daha derin düzeylerde geliştirilebilecek olsa da erken yaşlardan itibaren kazanılabilmektedir.

Yetkinlik tanımlayıcılarının kullanımı, gözlemlerle yakından ilişkilidir. Düzenli olarak yürütülen gözlemler, öğretim ve öğrenim sürecinin bir parçası haline gelir. Günlük mesleki yaşamlarında öğretmenler neleri gözlemlediklerinin ve gözlemlerin sonuçlarını nasıl işlediklerinin her zaman farkında olmaları dahi öğrencileri gözleme konusunda tecrübelilerdir. Ancak, DKY bağlamında öğrencilerin davranışlarını gözlemlerken ve tanımlayıcıları referans olarak kullanırken bu süreç belirli bir amaca yönelik olarak gerçekleştirilmeli ve özenle planlanmalıdır.

Bu bağlamda dikkate alınması gereken bazı hususlar vardır:

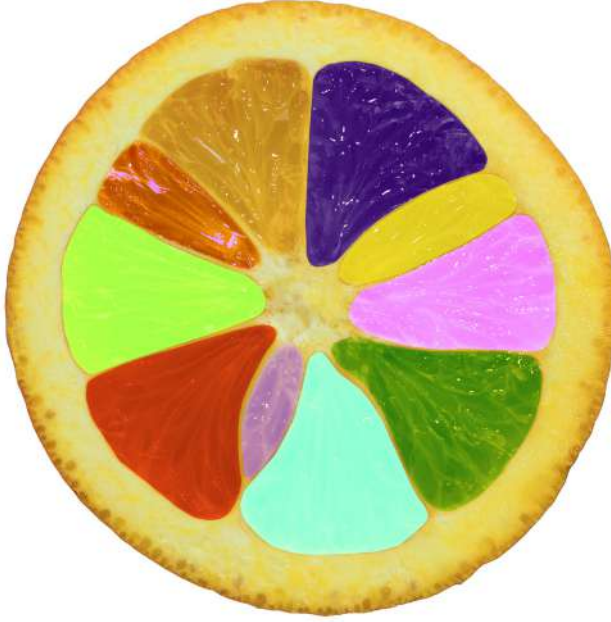
- ▶ Gözlem öğrenme sürecini aksatmayacak ve öğrenciyi rahatsız edici bir duruma sokmayacak şekilde yapılmalıdır.
- ▶ Gözlem öğrencinin belirli görevlere verdiği tepki, sınıfta bireysel olarak yapılan çalışmalar, sınıf etkinlikleri esnasında öğretmenle ve akranlarla kurulan etkileşimler ve ders aralarındaki, derslerin başlamasından öncesi ve sonrasındaki ve ders dışı etkinliklerdeki davranışları dâhil olmak üzere çeşitli durumları kapsamalıdır.
- ▶ Demokratik kültür yetkinlikleri kümeler halinde harekete geçirildiği için belirli bir durumdaki davranışların, sadece tek bir tanımlayıcıyla değil, bir tanımlayıcılar dizisiyle ilişkilendirilmesi gerekebilir.
- ▶ Tanımlayıcıların kullanımı yalnızca gözlemi değil, gözlemlenen davranışların kayda geçirilmesini de kolaylaştırır: İlgili tanımlayıcılara verilen numaraları not etmek, gözlemlenen davranışın baştan sona açıklamasını yazmaktan daha kolaydır. Kaliteli gözlemler hafızaya değil, yazılı kayıtlara dayanır.
- ▶ Gözlemlerde sözlü ve sözsüz davranışlara odaklanılmalı ve söylenenlerin ve yapılanların yanı sıra göz teması, tutumlar, duyguların ifade edilişi gibi hususlara da dikkat edilmelidir.
- ▶ Belirli bir tanımlayıcıda ifade edilen davranışın gözlemi, tutarlı bir şekilde ve zaman içerisinde yapılmalı; sadece gözlemcinin ilk izlenimine, kişisel fikirlerine,

beklentilerine ve önyargılarına ya da belirli bir zamana veya etkinliğe dayalı olmamalıdır. Sergilenen bir davranış rastlantısal olabilir veya gözlemcinin farkında olmadığı etkenlerden kaynaklanabilir; öte yandan bir davranışın sergilenmemesi, öğrenciye o davranışı sergilemek için gerekli olanağın verilmemiş olmasının bir sonucu da olabilir.

Dinleme ve gözlemlene becerileri DKY modelinin önemli bir bileşeni olduğu için bunları öğretmenler de öğrenciler de geliştirebilir ve geliştirmelidir. Bu bağlamda, akran gözlemi, gözlem becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir araç olabilmektedir.

Davranışların tanımlayıcılara göre gözlemlenmesi, öğrenmedeki eksikliklerin teşhisi için etkili bir araç işlevi görerek doğru hedeflerin belirlendiği, kişiye özel planların oluşturulmasına ve öğrenimi destekleme ve teknikleri çeşitlendirme stratejilerinin yeterli şekilde kullanılmasına imkân sağlar.

Tanımlayıcıların kullanımına ve bazı hatalı kullanım risklerine ilişkin diğer hususlar, Çerçeve'nin 1. cildinde tanımlayıcılara ilişkin bölümde sunulmuştur. Öğretim programı tasarımında, değerlendirmede, eğitim faaliyetlerinin tasarlanmasında, uygulanmasında ve Çerçeve'nin bir "bütüncül okul" yaklaşımıyla kullanımının planlanmasında tanımlayıcılardan nasıl yararlanılabileceğine ilişkin değerlendirmeler, 3. ciltteki ilgili bölümlerde sunulmuştur.

1. Bölüm

Kilit Tanımlayıcılar

Değerler

1. İnsan onuruna ve insan haklarına değer verme

1	İnsan haklarının her zaman korunması ve gözetilmesi gerektiğini savunur.	Temel
2	Çocuklara özel hakların toplum tarafından gözetilmesi ve korunması gerektiğini savunur.	
3	Hiç kimsenin işkenceye veya insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ve cezaya maruz kalmaması gerektiği görüşünü savunur.	Orta
4	Tüm kamu kurumlarının insan haklarını gözetmesi, koruması ve uygulaması gerektiğini ortaya koyar.	
5	Birileri hapse girdiği zaman birtakım sınırlamalara tabi olsalar da bunun, onların başkalarından daha az saygı ve onuru hak ettikleri anlamına gelmediği görüşünü savunur.	İleri
6	Tüm kanunların uluslararası insan hakları normlarıyla ve standartlarıyla tutarlı olması gerektiği görüşünü ifade eder.	

2. Kültürel çeşitliliğe değer verme

7	Toplumdaki diğer insanların sahip olduğu farklı inanışlara karşı hoşgörülü olmamız gerektiği görüşünü destekler.	Temel
8	İnsanın, birbirinden “farklı” olarak algılanan insanlar ve gruplar arasında karşılıklı anlayış ve anlamlı diyalog için her zaman çaba göstermesi gerektiği görüşünü destekler.	
9	Bir toplumdaki kültürel çeşitliliğin olumlu yönde değerlendirilmesi ve değerinin bilinmesi gerektiği görüşünü ifade eder.	Orta
10	Farklı kimliklerimizi ve kültürel bağlarımızı kabul etmemizde bize yardımcı olması için kültürlerarası diyalogdan yararlanılması gerektiğini savunur.	İleri
11	Saygıyı ve “birlikte yaşama” kültürünü geliştirmek için kültürlerarası diyalogdan yararlanılması gerektiğini ortaya koyar.	

3. Demokrasi, adalet, hakkaniyet, eşitlik ve hukukun üstünlüğüne değer verme

12	Okulların öğrencilere demokrasiyi ve demokratik vatandaş olarak hareket etmeyi öğretmesi gerektiğini savunur.	Temel
13	Kanun önünde tüm vatandaşlara eşit ve tarafsız olarak davranılması gerektiği görüşünü savunur.	
14	Kanunların her zaman adil şekilde uygulanması ve yerine getirilmesi gerektiğini savunur.	
15	Demokratik seçimlerin her zaman serbest ve adil şekilde, uluslararası standartlara ve ulusal mevzuata uygun olarak ve hilesiz yapılması gerektiğini ortaya koyar.	Orta
16	Bir kamu görevlisinin yetkisini kötüye kullanmaması ve yasal yetkilerinin sınırlarını aşmaması gerektiği görüşünü savunur.	
17	Mahkemelerin herkesin erişimine açık olması ve böylece hiç kimsenin çok pahalı, zahmetli veya karmaşık olduğu için bir davayı mahkemeye taşıma olanağından yoksun bırakılmaması gerektiği görüşünü savunur.	
18	Yasama yetkisinin emanet edildiği kişilerin kanuna ve gerekli anayasal denetime tabi olması gerektiği görüşünü savunur.	İleri
19	Kamusal politikalar ve bunların uygulanışı konusundaki bilgilerin halka açık hale getirilmesi gerektiği görüşünü savunur.	
20	Vatandaşların haklarını ihlal eden kamu makamlarının faaliyetlerine karşı etkili başvuru yollarının bulunması gerektiğini savunur.	

Tutumlar

4. Kültürel farklılıklara açıklık

21	İnsanların inançlarını, değerlerini, geleneklerini ve dünya görüşlerini öğrenmeye ilgi gösterir.	Temel
22	Diğer ülkelere seyahat etmeye ilgi duyduğunu ifade eder.	
23	Diğer inanç ve yorumlamalara ve farklı kültürel yönelimlere ve bağla-ra merak duyduğunu ifade eder.	Orta
24	Başka kültürlerle ilişkin deneyim yaşama olanağından duyduğu mem-nuniyeti ifade eder.	
25	Farklı değerlere, adetlere ve davranışlara sahip insanlarla karşılaşma olanakları araştırır ve bunlara olumlu yaklaşır.	İleri
26	Kültürlerini öğrenmek için diğer insanlarla temas kurmaya çalışır.	

5. Saygı

27	Diğer insanlara kendilerini ifade etme imkânı verir.	Temel
28	Diğer kişilere eşit insanlar olarak saygı duyduğunu ifade eder.	
29	Kültürel geçmişlerine bakmaksızın tüm insanlara saygıyla yaklaşır.	Orta
30	Kendisinden farklı sosyo-ekonomik statüye sahip kişilere saygı duy-duğunu ifade eder.	
31	Dini farklılıklara saygı duyduğunu ifade eder.	İleri
32	Kendisinden farklı siyasi görüşlere sahip insanlara saygı duyduğunu ifade eder.	

6. Toplum bilinci

33	Diğer insanlarla iş birliği yapma ve birlikte çalışma istekliliğini ifade eder.	Temel
34	Diğer insanlarla ortak çıkarlar doğrultusunda iş birliği yapar.	
35	Diğer insanların onur ve haklarının ihlal edilmesine seyirci kalma-maya yönelik kararlılığını ifade eder.	Orta
36	Topluluğu daha iyi bir yer haline getirmeye yardımcı olmak için nelerin yapılabileceğini tartışır.	
37	Yerel, ulusal veya küresel düzeyde aktif vatandaşlığın yükümlü-lüklerini ve sorumluluklarını yerine getirir.	İleri
38	Halkı ilgilendiren konulardan haberdar kalabilmek için gerekeni yapar.	

7. Sorumluluk

39	Kendi eylemlerinin sorumluluğunu kabul ettiğini gösterir.	Temel
40	Birinin kalbini kırdığında özür diler.	
41	Kendisinden beklenen işi zamanında teslim eder.	Orta
42	Kendi hatalarının sorumluluğunu aldığını gösterir.	
43	Başkalarına verdiği sözleri her zaman yerine getirir.	İleri

8. Öz yeterlik

44	Kendisinin sorunları anlama becerisine olan inancını ifade eder.	Temel
45	Planladığı etkinlikleri gerçekleştirebileceğine olan inancını ifade eder.	
46	Bir amaç doğrultusunda ilerlerken engellerin üstesinden gelme kabiliyetine olan inancını ifade eder.	Orta
47	Değişmek isterse bunu yapabileceğine dair özgüvenini ifade eder.	
48	Hayatın zorluklarının üstesinden gelebilme kabiliyeti konusunda kendisine güven duyduğunu gösterir.	İleri
49	Becerikliliği sayesinde beklenmedik durumları nasıl idare edeceğini bildiği yönünde özgüven gösterir.	

9. Belirsizliğe karşı tolerans

50	Çeşitli konularda farklı bakış açılarına sahip diğer insanlarla iyi iletişim kurar.	Temel
51	İnsanlarla ilgili yargılarını geçici olarak bir kenara bırakabildiğini gösterir.	
52	Aşına olmadığı durumlarda rahattır.	Orta
53	Belirsizlikleri olumlu ve yapıcı bir şekilde ele alır.	
54	Öngörülemeyen koşullarda iyi şekilde çalışır.	
55	Kendi fikir ve değerlerinin sorgulanması konusundaki istekliliğini ifade eder.	İleri
56	Belirsiz sorunları ele almanın zorluğundan keyif duyar.	
57	Karmaşık durumları ele almaktan duyduğu keyfi ifade eder.	

Beceriler

10. Bağımsız öğrenme becerileri

58	Öğrenme kaynaklarını (ör. insanlar, kitaplar, internet) tespit etme kabiliyeti gösterir.	Temel
59	Gerektiğinde diğer insanlardan aldığı yeni bilgileri netleştirmelerini ister.	
60	Yeni konuları asgari düzeyde gözetimle öğrenebilir.	Orta
61	Kendi çalışmalarının kalitesini değerlendirebilir.	
62	Erişiminde olan en güvenilir bilgi veya tavsiye kaynaklarını seçebilir.	İleri
63	Görevleri doğrudan gözetim olmaksızın takip etme, tanımlama, öncelikle ve tamamlama kabiliyeti gösterir.	

11. Analitik ve eleştirel düşünme becerileri

64	Yeni bilgiler ile hâlihazırda bildiği şeyler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit edebilir.	Temel
65	Görüşlerini desteklemek için kanıtlardan yararlanır.	
66	Farklı görüşlerle ilişkili riskleri değerlendirebilir.	Orta
67	Kullandığı bilgilerin doğru olup olmadığı hakkında kafa yorduğunu gösterir.	
68	Çözümlemekte olan materyallerdeki çelişkileri, tutarsızlıkları ve zıtlıkları tespit edebilir.	İleri
69	Yargıda bulunabilmek için açık ve belirlenebilir ölçütler, ilkeler veya değerler kullanabilir.	

12. Dinleme ve gözlemlenme becerileri

70	Farklılık gösteren görüşleri dikkatle dinler.	Temel
71	Diğer insanları dikkatlice dinler.	
72	Söylenenlerin anlamını çıkarmada kendisine yardımcı olacak şekilde konuşanların jestlerini ve genel beden dilini izler.	Orta
73	Başkalarını, kastedilen anlamları ve niyetlerini çıkarabilecek şekilde etkili bir biçimde dinleyebilir.	
74	Diğer insanların söylemeyip ima ettikleri şeylere dikkat eder.	İleri
75	Farklı kültürel bağlara sahip insanların aynı durumlarda nasıl farklı şekillerde tepki verdiklerini fark eder.	

13. Empati

76	Bir arkadaşı yardıma ihtiyaç duyduğunda bunu fark edebilir.	Temel
77	Diğer insanların başına geldiğini gördüğü kötü şeyler konusunda duygudaşlık gösterir.	
78	Arkadaşlarını, olayların ve durumların onların bakış açısından nasıl görüldüğünü hayal ederek anlamaya çalışır.	Orta
79	Karar verirken diğer insanların duygularını dikkate alır.	
80	Diğer ülkelerdeki insanları düşünürken onların neşelerini ve üzüntülerini paylaştığı görüşünü ifade eder.	İleri
81	Diğer insanlar duygularını göstermek istemezken dahi bu duyguları doğru bir şekilde tespit eder.	

14. Esneklik ve uyum sağlayabilme

82	Görüşlerini değiştirmesi gerektiği konusunda kendisine mantıklı bir delil sunulduğunda görüşlerini değiştirir.	Temel
83	Kararlarının sonuçları eğer bu kararları değiştirmesi gerektiğini gösterirse onları değiştirir.	
84	Yeni durumlara yeni bir beceri kullanarak uyum sağlar.	Orta
85	Yeni durumlara bilgilerini farklı bir şekilde uygulayarak uyum sağlar	
86	Farklı kültürel hedef grupların üyeleriyle etkileşim halindeyken bu grupların sosyokültürel âdetlerini benimser.	İleri
87	Kendi davranışlarını diğer kültürlere uygun hale getirmek için değiştirebilir.	

15. Dil, iletişim ve çok dillilik becerileri

88	Bir soruna ilişkin düşüncelerini ifade edebilir.	Temel
89	Eğer söylenen şeyi net olarak anlamazsa konuşan kişiden bunu tekrar etmesini ister.	
90	Diğer insanların duruşlarını anladığını gösteren sorular sorar.	Orta
91	Başka bir dilde nezaketini ifade etmek için farklı yöntemler izleyebilir.	
92	Kültürlerarası paylaşımlarda yazılı- sözlü çeviri veya açıklama yaparak dil açısından aracılık yapabilir.	İleri
93	Kültürlerarası yanlış anlaşılmaların başarılı şekilde önüne geçebilir.	

16. İş birliği becerileri

94	Bir gruptaki insanlarla olumlu ilişkiler kurar.	Temel
95	Bir grubun üyesi olarak çalışırken grup çalışmasından kendi payına düşeni yapar.	
96	Grubun amaçlarına ulaşması için fikir birliği oluşturmaya çalışır.	Orta
97	Bir grubun üyesi olarak çalışırken diğer üyeleri alakalı veya faydalı her türlü bilgiden haberdar eder.	
98	Ortak amaçlara ulaşmak için grup üyeleri arasında heves yaratır.	İleri
99	Başkalarıyla çalışırken bakış açılarındaki farklılıklara karşın diğer insanlara destek olur.	

17. Çatışma çözme becerileri

100	Çatışan taraflarla saygılı bir şekilde iletişim kurabilir.	Temel
101	Çatışmaları çözmeye yönelik seçenekleri tespit edebilir.	
102	Diğer insanların mümkün olan seçenekleri daha iyi anlamalarını sağlayarak çatışmaları çözmelerine destek olabilir.	Orta
103	Çatışmalara dâhil olan tarafları birbirlerini dinlemeye ve sorun ve kaygılarını paylaşmaya teşvik eder.	
104	Kişilerarası çatışmaları çözmeye yardımcı olmak için düzenli olarak gerekli iletişimi başlatır.	İleri
105	Çatışma içeren durumlarda diğer insanların duygusal stresiyle, kaygılarıyla ve güvensizlik hissiyle etkili şekilde ilgilenebilir.	

Bilgi ve eleştirel anlayış

18. Kişinin kendisine ilişkin bilgisi ve eleştirel anlayışı

106	Kendi güdülerini tarif edebilir.	Temel
107	Kendi düşünce ve duygularının davranışlarını ne şekillerde etkilediğini tarif edebilir.	
108	Kendi değerleri ve inançları hakkında eleştirel düşünebilir.	Orta
109	Kendisi hakkında farklı bakış açılarıyla düşünebilir.	
110	Kendi önyargıları ve kalıplaşmış yargıları ile bunların altında yatan şeyler hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
111	Çeşitli durumlarda kendi duygu ve hisleri hakkında eleştirel düşünebilir.	

19. Dil ve iletişime ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış

112	Ses tonu, göz teması ve beden dilinin iletişimi nasıl destekleyebileceğini açıklayabilir.	Temel
113	Farklı iletişim tarzlarının diğer insanlar üzerindeki sosyal etkilerini tarif edebilir.	Orta
114	Sosyal ilişkilerin bazen karşılıklı konuşmalarda kullanılan dil biçimlerinde (ör. selamlaşmalarda, hitap biçimlerinde, kızgınlık ifadelerinin kullanımında) nasıl kodlandığını açıklayabilir.	
115	Farklı kültürel bağlara sahip insanların neden kendi bakış açılarına göre anlamlı olan farklı sözlü ve sözsüz iletişim teamüllerine uyduğunu açıklayabilir.	İleri
116	En az bir farklı sosyal grupta veya kültürde kullanılan farklı iletişim tarzları üzerinde eleştirel düşünebilir.	

20. Dünyaya (siyaset, hukuk, insan hakları, kültür, kültürler, dinler, tarih, medya, ekonomiler, çevre ve sürdürülebilirlik) ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış

117	Demokrasi, özgürlük, vatandaşlık, haklar ve sorumluluklar dâhil olmak üzere temel siyasi kavramların anlamını açıklayabilir.	Temel
118	Herkesin, diğer kişilerin insan haklarına neden saygı duyma sorumluluğuna sahip olduğunu açıklayabilir.	
119	Başka bir kültürdeki temel kültürel uygulamaları (ör. beslenme alışkanlıkları, selamlama biçimleri, hitap tarzları, nezaket) tarif edebilir.	
120	Kendi dünya görüşünün birçok dünya görüşünden sadece biri olduğunu eleştirel şekilde düşünebilir.	
121	Toplumun doğa üzerindeki etkisini nüfus artışı, nüfusun gelişimi, kaynak tüketimi gibi konular bakımından değerlendirebilir.	
122	Çevresel zararlar ilişkili riskler hakkında eleştirel şekilde düşünebilir.	
123	İnsan haklarının evrensel, devredilemez ve bölünemez niteliğini açıklayabilir.	Orta
124	Küreselleşmiş bir dünyada insan hakları, demokrasi, barış ve güvenlik arasındaki ilişki hakkında eleştirel düşünebilir.	
125	İnsan hakları ihlallerine yol açan süreçlerde kalıp yargıların ve önyargıların oynadığı rol dâhil olmak üzere, insan hakları ihlallerinin temelinde yatan nedenler hakkında eleştirel düşünebilir.	
126	Bireysel davranışları bütün bir kültüre genellemenin taşıdığı riskleri açıklayabilir.	
127	Dinî semboller, dinî törenler ve dilin dinî kullanımları hakkında eleştirel düşünebilir.	
128	Propagandanın günümüz dünyasında yarattığı etkileri tarif edebilir.	
129	İnsanların kendilerini propagandalardan nasıl koruyabileceğini açıklayabilir.	İleri
130	Vatandaşların politikaları etkileyebilecekleri çeşitli yolları açıklayabilir.	
131	İnsan hakları çerçevesinin sürekli olarak evrilmesi ve dünyanın farklı bölgelerinde insan haklarının süregelen gelişimi üzerinde eleştirel olarak düşünebilir.	
132	Hiçbir kültürel grubun sabit ve doğuştan gelen özelliklere neden sahip olmadığını açıklayabilir.	
133	Tüm dinî grupların neden sürekli bir evrilme ve değişim içinde olduğunu açıklayabilir.	
134	Tarihin genelde nasıl etnik merkezci bir bakış açısıyla sunulduğu ve öğretildiği hakkında düşünebilir.	
135	Ulusal ekonomileri ve ekonomik ve malî süreçlerin toplumun işleyişini nasıl etkilediğini açıklayabilir.	

2. Bölüm

Doğrulanmış Tanımlayıcıların Tam Listesi

Bu bölümde somut eğitim ortamlarında gerçekleştirilen pilot uygulamalar yoluyla doğrulanmış tüm tanımlayıcıların listesi sunulmaktadır. Temel ve orta düzey arasında bulunan tanımlayıcılar ile orta ve ileri düzey arasında bulunan tanımlayıcılar tablolarda sırasıyla TO ve Oİ olarak gösterilmiştir. Tanımlayıcıların nasıl geliştirildiğine ve test edildiğine ilişkin detaylı bilgi 3. Bölümde sunulmuştur.

DEĞERLER

1. İnsan onuruna ve insan haklarına değer verme

No.	KT*	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
101	KT 1	İnsan haklarının her zaman korunması ve onlara saygı duyulması gerektiğini savunur.	Temel
102	KT 2	Çocuklara özel hakların toplum tarafından gözetilmesi ve korunması gerektiğini savunur	Temel

* Kilit tanımlayıcı

103		Herkesin, tüm insanların temel özgürlüklerini tanıması gerektiğini savunur.	Temel
104	KT 3	Hiç kimsenin, işkenceye veya insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ve cezaya maruz kalmaması gerektiği görüşünü savunur.	Orta
105	KT 4	Tüm kamu kurumlarının insan haklarını gözetmesi, koruması ve uygulaması gerektiğini savunur.	Orta
106		Her insanın onurla yaşayabilmesi için insan haklarının gerekli olduğunu savunur.	Orta
107	KT 5	Birileri hapse girdiği zaman birtakım sınırlamalara tabi olsalar da bunun, onların başkalarından daha az saygı ve onuru hak ettikleri anlamına gelmediği görüşünü savunur.	İleri
108	KT 6	Tüm kanunların uluslararası insan hakları normlarıyla ve standartlarıyla tutarlı olması gerektiği görüşünü ifade eder.	İleri
109		Bir suçla itham edilmiş herkesin hukuk önünde suçlu kanıtlanmadıkça masum sayılması gerektiği görüşünü savunur.	İleri

2. Kültürel çeşitliliğe değer verme

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
201	KT 7	Toplumdaki diğer insanların sahip olduğu farklı inanışlara karşı hoşgörülü olmamız gerektiği görüşünü destekler.	Temel
202	KT 8	İnsanın, birbirinden "farklı" olarak algılanan insanlar ve gruplar arasında karşılıklı anlayış ve anlamlı diyalog için her zaman çaba göstermesi gerektiği görüşünü destekler.	Temel
203		Farklı kültürlerden insanlarla iletişim ve diyalogun teşvik edilmesi gerektiğini savunur.	TO
204	KT 9	Bir toplumdaki kültürel çeşitliliğin olumlu yönde değerlendirilmesi ve değer verilmesi gerektiği görüşünü ifade eder.	Orta
205		İnsanların hem kendilerinin hem de başka insanların geçmişlerine dair anlayışlarını derinleştirmek için birbirlerinden öğrenmeye çalışmaları gerektiğini ortaya koyar.	Oİ
206	KT 10	Farklı kimliklerimizi ve kültürel bağlarımızı kabul etmemizde bize yardımcı olması için kültürlerarası diyalogdan yararlanılması gerektiğini savunur.	İleri
207	KT 11	Saygıyı ve "birlikte yaşama" kültürünü geliştirmek için kültürlerarası diyalogdan yararlanılması gerektiğini savunur.	İleri

3. Demokrasi, adalet, hakkaniyet, eşitlik ve hukukun üstünlüğüne değer verme

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
301	KT 12	Okulların öğrencilere, demokrasiyi ve demokratik vatandaş olarak hareket etmeyi öğretmesi gerektiğini savunur.	Temel
302	KT 13	Kanun önünde tüm vatandaşlara eşit ve tarafsız olarak davranılması gerektiği görüşünü ifade eder.	Temel
303	KT 14	Kanunların her zaman adil şekilde uygulanması ve icra edilmesi gerektiğini savunur.	Temel
304		Adil ve hakkaniyetli kanunlara her zaman uyulması ve riayet edilmesi gerektiğini savunur.	Temel
305	KT 15	Demokratik seçimlerin her zaman serbest ve adil şekilde, uluslararası standartlara ve ulusal mevzuata uygun olarak ve hilesiz bir biçimde yapılması gerektiğini savunur.	Orta
306	KT 16	Bir kamu görevlisinin yetkisini kötüye kullanmaması ve yasal yetkilerinin sınırlarını aşmaması gerektiği görüşünü ifade eder.	Orta
307	KT 17	Mahkemelerin herkesin erişimine açık olması ve böylece hiç kimsenin çok pahalı, zahmetli veya karmaşık olduğu için bir davayı mahkemeye taşıma olanağından yoksun bırakılmaması gerektiği görüşüne desteğini ifade eder.	Orta
308		Toplumda diğer bireylerle birlikte hareket etmenin temel yolu olarak demokrasinin her zaman korunması ve gözetilmesi gerektiğini savunur.	Orta
309		Kamu görevlilerinin, yetkilerini kullanırken kanuna ve yargı kararlarına uymaları gerektiği görüşünü ifade eder.	Orta
310		Yetkililerin ve hâkimlerin bir kimseye veya bir gruba kendi önyargılarından dolayı veya yolsuzluk amacıyla farklı şekilde davranmaması gerektiğini savunur.	Orta
311		Yetkililerin ve hâkimlerin kanunlar kapsamında herkese eşit muamele etmesi gerektiğini ve benzer davalara her zaman benzer şekilde yaklaşılması gerektiğini savunur.	Orta
312		Tüm insanların ve kurumların kanuna tâbi olduğu ve kanun karşısında hesap verme yükümlülüklerinin bulunduğu görüşünü ifade eder.	Ol
313		Herkesin özgürce ve kolayca erişebildiği net kanunlar içeren şeffaf bir hukuk sisteminin bulunması gerektiği görüşünü ifade eder.	Ol

314		Vatandaşları devlet, kuruluşlar ve bireyler tarafından keyfi yetki kullanımına karşı koruyacak bağımsız ve tarafsız bir yargının bulunması gerektiği görüşünü ifade eder.	Oİ
315		Kamusal kararların her zaman kanun ve düzenlemelere uygun şekilde verilmesi ve uygulanması gerektiği görüşünü ifade eder.	Oİ
316		Kanun yapma sürecinin insanlar tarafından seçilen ve insanlara karşı hesap verme sorumluluğu taşıyan kişilerce kontrol edilmesi gerektiği görüşünü savunur.	Oİ
317		Her türlü yolsuzluğu önlemeye ve bunlarla mücadele etmeye yönelik etkili tedbirlerin bulunması gerektiği görüşünü ifade eder.	Oİ
318	KT 18	Yasama yetkisinin emanet edildiği kişilerin kanuna ve gerekli anayasal denetime tabi olması gerektiği görüşüne desteğini ifade eder.	İleri
319	KT 19	Kamusal politikalar ve bunların uygulanışı konusundaki bilgilerin halka açık hale getirilmesi gerektiği görüşünü ifade eder.	İleri
320	KT 20	Vatandaşların haklarını ihlal eden kamu makamlarının faaliyetlerine karşı etkili başvuru yollarının bulunması gerektiğini ortaya koyar.	İleri
321		Hukuk sisteminin adil ve şeffaf uygulama yapılarına ve usullerine sahip olması gerektiği görüşünü ifade eder.	İleri

TUTUMLAR

4. Kültürel farklılıklara açıklık

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
401	KT 21	İnsanların inançlarını, değerlerini, geleneklerini ve dünya görüşlerini öğrenmeye ilgi gösterir.	Temel
402	KT 22	Başka ülkelere seyahat etmeye ilgi duyduğunu ifade eder.	Temel
403		Yeni insanlarla tanışma imkânlarından faydalanır.	TO
404	KT 23	Diğer inanç ve yorumlamalara ve farklı kültürel yönelimlere ve bağlara merak duyduğunu ifade eder.	Orta
405	KT 24	Başka kültürlerle ilişkin deneyim yaşama olanağından duyduğu memnuniyeti ifade eder.	Orta
406		Farklı kültürlerden insanlarla birlikte çalışmaya yönelik ilgisini ifade eder.	Oİ
407		Fikirleri ve değerleri kendisinden farklı olan insanlarla tartışmaktan keyif alır.	Oİ
408		Kendisinden farklı olarak algıladığı insanlarla ilişki kurma konusunda istekli olduğunu ifade eder.	Oİ
409	KT 25	Farklı değerlere, adetlere ve davranışlara sahip insanlarla karşılaşma olanaklarını araştırır ve bunlara olumlu yaklaşır.	İleri
410	KT 26	Kültürlerini öğrenmek için diğer insanlarla temas kurmaya çalışır.	İleri

5. Saygı

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
501	KT 27	Diğer insanlara kendilerini ifade etme imkânı verir.	Temel
502	KT 28	Başkalarına eşit insanlar olarak saygı duyduğunu ifade eder.	Temel
503		İnsan haklarını ihlal etmediği sürece farklı fikirlere, dünya görüşlerine ve yaşam biçimlerine saygısını ifade eder.	Temel
504	KT 29	Kültürel geçmişlerine bakmaksızın tüm insanlara saygıyla yaklaşır.	Orta
505	KT 30	Kendisinden farklı sosyoekonomik statüye sahip kişilere saygı duyduğunu ifade eder.	Orta
506		İnsan haklarını ihlal etmediği sürece diğer insanların benimsediği inançlara, uygulamalara ve yaşam biçimlerine karşı saygılı tutumlar sergiler.	Orta

507		İnsan haklarını ihlal etmediği sürece farklı görüş ve fikir- lere saygısını ifade eder.	Orta
508		Kendisinden farklı olan insanlara karşı saygılı tutumlar sergiler.	Orta
509		Tüm insanların onurunun ve insan haklarının tanınması ilkesine dayalı olarak diğer insanlara saygı duyduğunu ifade eder.	Orta
510		Toplumsal cinsiyet farklılıklarına saygısını ifade eder.	Orta
511	KT 31	Dinî farklılıklara saygı duyduğunu ifade eder.	İleri
512	KT 32	Kendisinden farklı siyasi görüşlere sahip insanlara saygı duyduğunu ifade eder.	İleri

6. Toplum bilinci

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
601	KT 33	Başkalarıyla iş birliği yapma ve birlikte çalışma konusun- da istekli olduğunu ifade eder.	Temel
602	KT 34	İnsanlarla ortak çıkarlar doğrultusunda iş birliği yapar.	Temel
603		Toplumdaki diğer insanların durumlarının iyileştirilme- sine katkı sağlamak konusunda istekli olduğunu ifade eder.	TO
604		Ortak karar alma sürecine katılım göstermede istekli olduğunu ifade eder.	TO
605	KT 35	Başkalarının onur ve haklarının ihlal edilmesine seyirci kalmama konusundaki kararlılığını ifade eder.	Orta
606	KT 36	Topluluğu daha iyi bir yer haline getirmeye yardımcı olmak için nelerin yapılabileceğini tartışır.	Orta
607		Kamusal meseleler ve konularla ilgilendiğini ifade eder.	Orta
608		Toplumdaki insanlara yardımcı olma konusundaki gönüllülüğünü ifade eder.	Orta
609		Bir topluluğa ait olmanın getirdiği yükümlülükleri kabul ettiğini ifade eder.	Orta
610		İnsan haklarını sürdürme ve koruma konusundaki adan- mışlığını ifade eder.	Orta
611		Topluluğu ilgilendiren meselelere aktif şekilde dâhil olur.	Oİ
612		Çevre yanlısı etkinliklere dâhil olur.	Oİ
613		Topluluğun meselelerine, endişelerine ve ortak yararına ilişkin karar alma süreçlerine katılım gösterir.	Oİ

614	KT 37	Yerel, ulusal veya küresel düzeyde aktif vatandaşlığın yükümlülüklerini ve sorumluluklarını yerine getirir.	İleri
615	KT 38	Halkı ilgilendiren konulardan haberdar kalabilmek için gerekeni yapar.	İleri
616		Toplumsal konuları ele alan kuruluşları destekler.	İleri

7. Sorumluluk

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
701	KT 39	Kendi eylemlerinin sorumluluğunu kabul ettiğini gösterir.	Temel
702	KT 40	Birinin kalbini kırdığında özür diler.	Temel
703		Kendisini davranışlarından sorumlu tutar.	TO
704	KT 41	Kendisinden beklenen işi zamanında teslim eder.	Orta
705		Diğer insanlara verdiği sözleri zamanında yerine getirir.	Orta
706	KT 42	Kendi hatalarının sorumluluğunu aldığını gösterir.	Orta
707		İşleri bitiş tarihlerine yetiştirir.	Orta
708		Dakiklik sergiler.	Orta
709		Günlük rutin işlerini bildiği en iyi şekilde yerine getirir.	Orta
710	KT 43	Başkalarına verdiği sözleri her zaman yerine getirir.	İleri

8. Öz yeterlik

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
801	KT 44	Kendisinin sorunları anlama becerisine olan inancını ifade eder.	Temel
802	KT 45	Planladığı etkinlikleri gerçekleştirebileceğine olan inancını ifade eder.	Temel
803		Gerekli çabayı gösterirse çoğu sorunu çözebileceğine dair özgüven sergiler.	TO
804		Bir görevi yerine getirirken iyi sonuçlar alacağına dair özgüven sergiler .	TO
805		Zor durumların üstesinden gelinebileceğine dair inancını ifade eder.	TO

806		Bir amaca ulaşmak için gerekli eylemlerde bulunabileceğine dair inancını ifade eder.	TO
807		Etkili çalışabileceğine dair özgüven gösterir.	TO
808	KT 46	Bir amaç doğrultusunda ilerlerken engellerin üstesinden gelme kabiliyetine olan inancını ifade eder.	Orta
809	KT 47	Değişmek isterse değişebileceğine dair özgüvenini ifade eder.	Orta
810		Karar verme konusunda özgüvenli olduğunu gösterir.	Orta
811		Yeni zorlukların üstesinden gelme konusunda özgüven gösterir.	Orta
812		Değişen durumlarla başa çıkabileceğine olan inancını ifade eder.	Orta
813		Görevleri yerine getirmek için uygun yöntemleri seçebilme kabiliyetine olan inancını ifade eder.	Orta
814		Başarılı olma kabiliyeti konusunda özgüven gösterir.	Orta
815		Giriştiği çoğu görevde başarılı olabileceğine dair özgüven gösterir.	Orta
816		Nitelikli işler yapabileceğine dair özgüven gösterir.	Orta
817		Başkalarından kendisine itiraz geldiğinde kendi kabiliyetleri konusunda özgüvenini korur.	Orta
818		Zorluklar karşısında sakin kalması gerektiğinde başa çıkma becerilerine güvendiğini gösterir.	Oİ
819		Bir sorunun en iyi ne şekilde ele alınabileceğine karar verme konusunda özgüven gösterir.	Oİ
820		Hayattaki amaçlarına ulaşabileceğine dair özgüven gösterir.	Oİ
821		Hayatında genel anlamda oldukça etkili bir insan olduğuna inancını ifade eder.	Oİ
822	KT 48	Hayatın zorluklarının üstesinden gelebilme kabiliyeti konusunda kendisinden emin olduğunu gösterir.	İleri
823	KT 49	Becerikliliği sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl başa çıkacağını bildiği yönünde özgüven gösterir.	İleri
824		Beklenmedik olayları etkin şekilde ele alabileceğine dair özgüven gösterir.	İleri

9. Belirsizliğe karşı tolerans

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
901	KT 50	Çeşitli konularda farklı bakış açılarına sahip diğer insanlarla iyi iletişim kurar.	Temel
902	KT 51	İnsanlarla ilgili yargılarını geçici olarak bir kenara bırakabildiğini gösterir.	Temel
903		Diğer insanların ne düşündüğü ve ne hissettiği konusunda keskin görüşleri olmaksızın olumlu şekilde etkileşim kurar.	Temel
904		Pek çok farklı türde insanla bir aradayken rahat hisseder.	Temel
905		Çelişkili ve eksik bilgileri otomatik olarak reddetmeden ve peşin hüküm vermeden dikkate alma istekliliği gösterir.	TO
906		Belirsiz durumları tanır.	TO
907		Bilmediği veya sıra dışı olan koşulları ele almasını gerektiren bir görevi kabul eder.	TO
908		Fikir ve değerleri kendisinininkinden farklı olan insanlarla müzakere etmeye çalışır.	TO
909	KT 52	Yeni durumlarda rahat hisseder.	Orta
910	KT 53	Belirsizlikle olumlu ve yapıcı bir şekilde ilgilenir.	Orta
911	KT 54	Öngörülemez koşullarda iyi şekilde çalışır.	Orta
912		Belirsiz durumlarla başa çıkar.	Oİ
913		Belirli bir duruma nasıl karşılık vereceği konusunda bir tercih yapması gerektiğinde iki veya daha çok kültürel bakış açısı arasında geçiş yapabilir.	Oİ
914		Belirsizlik içeren durum veya konuların sunduğu zorlukların üstesinden gelir.	Oİ
915		Net olmayan durumları kabul ettiğini ifade eder.	Oİ
916		Belirsizliği tolere etme istekliliği gösterir.	Oİ
917		Aşına olmadığı şeylerle karşılaştığında rahat hisseder.	Oİ
918	KT 55	Kendi fikir ve değerlerinin sorgulanması konusundaki istekliliğini ifade eder.	İleri
919	KT 56	Belirsizlik içeren sorunları ele almanın zorluğundan keyif duyar.	İleri
920	KT 57	Karmaşık durumları ele almaktan duyduğu keyfi ifade eder.	İleri
921		Belirsizlik içeren durumları ele alırken rahat hisseder.	İleri

BECERİLER

10. Bağımsız öğrenme becerileri

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1001	KT 58	Öğrenme kaynaklarını (ör. insanlar, kitaplar, internet) tespit etme kabiliyeti gösterir.	Temel
1002	KT 59	Gerektiğinde diğer insanlardan aldığı yeni bilgileri netleştirmelerini ister.	Temel
1003		Öğrenme görevlerini bağımsız olarak yerine getirir.	Temel
1004		Hâlihazırda bildiği ve bilmediği şeyleri belirler.	Temel
1005		Bilgi birikimindeki eksiklikleri bağımsız bir şekilde belirleyebilir.	TO
1006		Bir öğrenme görevini yerine getirmek için ilgili bilgi kaynaklarını tespit edebilir.	TO
1007		Çeşitli teknik ve kaynaklardan faydalanarak etkili şekilde bilgi toplayabilir.	TO
1008		Yeni bilgileri keşfetmek için uygun araçları ve bilgi teknolojilerini etkili şekilde kullanır.	TO
1009		Bağımsız şekilde bilgi arama kabiliyeti gösterir.	TO
1010		Bilgiyi çeşitli kaynaklarda arar.	TO
1011		Bağımsız şekilde yeni şeyler öğrenme istekliliği gösterir.	TO
1012		Bilgi toplayarak kendi görüşlerini oluşturur.	TO
1013	KT 60	Yeni konuları asgari düzeyde gözetimle öğrenebilir.	Orta
1014	KT 61	Kendi çalışmalarının kalitesini değerlendirebilir.	Orta
1015		Kendi kişisel ve akademik ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına ilişkin bilginin nerede olduğunu tespit edebilir.	Orta
1016		Bilgiye erişmek, bilgiyi araştırmak, düzenlemek ve bütünleştirmek üzere bilgi teknolojilerini etkili şekilde kullanır.	Orta
1017		Farklı kaynaklardan/öğrenme alanlarından öğrendiklerini bütünleştirebilir.	Orta
1018		Öğrenme materyallerini, kaynaklarını ve etkinliklerini bağımsız bir şekilde seçebilir.	Oİ
1019		Kendi öğrenme hedeflerine ulaşmada gösterdiği ilerlemeyi kendisi takip edebilir.	Oİ

1020		Yeni öğrenme olanakları arar.	Oİ
1021		Yeni bir materyali ilk kez okuduktan sonra doğru şekilde anladığından emin olmak için tekrar okur.	Oİ
1022	KT 62	Erişiminde olan en güvenilir bilgi veya tavsiye kaynaklarını seçebilir.	İleri
1023	KT 63	Görevleri doğrudan gözetim olmaksızın takip etme, tanımlama, önceleme ve tamamlama kabiliyeti gösterir.	İleri
1024		Öğrenme hedeflerine ulaşmak için zamanını etkili şekilde yönetir.	İleri
1025		Bilgi ve tavsiye kaynaklarının güvenilirliğini bağımsız bir şekilde değerlendirebilir.	İleri
1026		Yeni bilgiler öğrenme konusunda sağladığı ilerlemeyi takip edebilir.	İleri

11. Analitik ve eleştirel düşünme becerileri

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1101	KT 64	Yeni bilgiler ile hâlihazırda bildiği şeyler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit edebilir.	Temel
1102	KT 65	Görüşlerini desteklemek için kanıtlardan yararlanır.	Temel
1103		Bir iddianın analizinden sonuçlar çıkarabilir.	Temel
1104		Tercih yapmadan önce bir durumu analiz edebilir.	Temel
1105		Bir bilgi analizinden sonuçlar çıkarabilir.	Temel
1106		Sorunları mantık kullanarak çözebilir.	Temel
1107		Bir konu hakkında düşünürken farklı fikirleri karşılaştırabilir.	Temel
1108		Bir gerçeğe ilişkin ifadelerle bir görüşe ait ifadeler arasında ayrım yapabilir.	TO
1109		Savlar ile bilgiler arasında bağlantı kurabilir.	TO
1110		Kanıt ve deneyime dayalı olarak değerlendirmelerde bulunabilir.	TO
1111		Alternatif bakış açılarını analiz edebilir.	TO
1112		Bir karar vermeden önce birden fazla bilgi kaynağından faydalanır.	TO
1113		Bir karar vermeden önce birden fazla bilgi kaynağından faydalanabilir.	TO
1114		Bir sorunla karşılaştığında sorunun nedenini belirlemeye çalışır.	TO

1115		Gelecekteki gelişimine yön vermek için geçmiş deneyimleri üzerinde eleştirel bir şekilde düşünebilir.	TO
1116		Belirli bir yorumlamanın lehine veya aleyhine mantıklı ve savunulabilir bir sav inşa edebilir.	TO
1117		Savları, iddiaları ve inanışları değerlendirebilir.	TO
1118		Analiz edilmekte olan materyallerdeki mantıksal ilişkileri tespit edebilir.	TO
1119	KT 66	Farklı görüşlerle ilişkili riskleri değerlendirebilir.	Orta
1120	KT 67	Kullandığı bilgilerin doğru olup olmadığı hakkında kafa yorduğunu gösterir.	Orta
1121		Bir savı değerlendirirken kanıtları analiz edebilir.	Orta
1122		Diğer kültürlerde bulunan farklı bakış açılarını, ürünleri veya uygulamaları analiz edebilir.	Orta
1123		Analiz edilmekte olan materyallerin uygun veya faydalı olup olmadığı konusunda yargıda bulunabilir.	Orta
1124		Bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirebilir.	Orta
1125		Analiz edilmekte olan materyallerin ikna edici olup olmadığı konusunda yargıda bulunabilir.	Orta
1126		İlgili ve ilgisiz bilgi ve kanıtlar arasında ayırım yapabilir.	Orta
1127		Karar vermeden önce bir seçeneğin risklerini ve/veya faydalarını dikkate aldığını gösterir.	Orta
1128		Materyalleri mantıksal veya sistematik bir şekilde analiz edebilir.	Oİ
1129		Karar vermeden önce seçenekleri önceler.	Oİ
1130		Yargıda bulunmak için ikna edici kanıtlar kullanır.	Oİ
1131		Farklı seçeneklere ilişkin maliyet-fayda analizi gerçekleştirebilir.	Oİ
1132		Karar vermeden önce farklı seçeneklerle ilgili sahip olduğu tüm bilgileri analiz edebilir.	Oİ
1133		Bilgiyi analiz ederken ve değerlendirirken doğruluğuna dikkat eder.	Oİ
1134		Analiz edilmekte olan materyallerde nedensel ilişkileri tespit edebilir.	Oİ
1135		Analiz edilmekte olan materyallerin doğru, kesin ve güvenilir olup olmadığı konusunda yargıda bulunabilir.	Oİ
1136		İnsan haklarını koruma, destekleme ve gerçekleştirme sorumluluğu bulunanların eylemlerini eleştirel bir şekilde değerlendirebilir	Oİ

1137		Bir soruna yönelik olası çözümlerin her birinin muhtemel sonuçlarını inceleyebilir.	Oİ
1138		Gerektiğinde farklı akıl yürütme türlerini (tümevarım, tümdengelim vs.) kullanabilir.	Oİ
1139	KT 68	Çözümlemekte olan materyallerdeki çelişkileri, tutarsızlıkları ve zıtlıkları tespit edebilir.	İleri
1140	KT 69	Yargıda bulunabilmek için açık ve belirlenebilir ölçütler, ilkeler veya değerler kullanabilir.	İleri
1141		Kitle iletişim araçlarında (gazeteler, TV vs.) propagandaları, kalıp yargıları, hoşgörüsüzlüğü ve nefret söylemini üreten insanların güdülerini, niyetlerini ve gündemlerini analiz edebilir.	İleri
1142		Bir analizin sonuçlarını, mantıklı ve savunulabilir çıkarımlar oluşturmak üzere düzenli ve tutarlı bir şekilde bir araya getirebilir.	İleri
1143		Bir sorunu çözerken ne yapacağına karar vermeden önce sorunun parçalarını oluşturan her şey hakkında kafa yorar.	İleri
1144		İncelenen unsurlardan yeni sentezler oluşturabilir.	İleri
1145		Bir bütünün parçalarının birbiriyle etkileşime girerek nasıl genel sonuçlar ortaya çıkardığını analiz edebilir.	İleri
1146		Hem kısa vadeli hem de uzun vadeli bakış açılarını inceleyebilir.	İleri
1147		Materyallerin dayandığı ön kabulleri ve varsayımları değerlendirebilir.	İleri

12. Dinleme ve gözlemlene becerileri

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1201	KT 70	Farklılık gösteren görüşleri dikkatle dinler.	Temel
1202	KT 71	Diğer insanları özenle dinler.	Temel
1203		Diğer insanları aktif şekilde dinler.	Temel
1204		Sadece ne söylendiğine değil, nasıl söylendiğine de dikkat eder.	TO
1205		Diğer insanların davranışlarının detaylarını hatırlar.	TO
1206		Diğer insanların davranışlarına yakından dikkat eder.	TO
1207	KT 72	Söylenenlerin anlamını çıkarmada kendisine yardımcı olacak şekilde konuşanların jestlerini ve genel beden dillerini izler.	Orta

1208	KT 73	Başkalarını, kastedilen anlamları ve niyetlerini çıkarabilecek şekilde etkili bir biçimde dinleyebilir.	Orta
1209		Diğer insanların söylemeye çalıştıklarını anlayabilmek için vücut dillerini izler.	Orta
1210		Farklı bir ülkeden insanların bulunduğu bir gruba yeni katıldığında davranışları gözlemleyerek bu gruptaki kuralları keşfetmeye çalışır.	Oİ
1211		Bir dili ana dil olarak konuşan insanların davranışlarını yakından gözlemleyerek dil örüntülerini (ör. istekte bulunurken, özür dilerken, şikâyet ederken) anlamaya çalışır.	Oİ
1212		Diğer insanların dile getirmedikleri düşünce veya endişelerini tespit etmek için sözsüz ipuçlarından yararlanır.	Oİ
1213	KT 74	Diğer insanların söylemeyip ima ettikleri şeylere dikkat eder.	İleri
1214	KT 75	Farklı kültürel bağlara sahip insanların aynı durumlarda nasıl farklı şekillerde tepki verdiklerini fark eder.	İleri
1215		Farklı kültürel bağlara sahip insanların davranışlarını dikkatle gözlemler.	İleri

13. Empati

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1301	KT 76	Bir arkadaşı yardıma ihtiyaç duyduğunda bunu fark edebilir.	Temel
1302	KT 77	Diğer insanların başına geldiğini gördüğü kötü şeyler konusunda duygudaşlık gösterir.	Temel
1303		Haksızlığa uğrayan kişilere karşı merhamet gösterir.	Temel
1304		Sorunları olan insanlara karşı merhamet gösterir.	Temel
1305		İncinmiş veya üzgün insanlara karşı merhamet gösterir.	Temel
1306		İnsanlar bir şeyden rahatsız olduğunda bunu hisseder.	Temel
1307		Birinin kendisine kızıp kızmadığını anlayabilir.	Temel
1308		Diğer insanların ne hissettiğine dikkat eder.	TO
1309		Diğer insanlarda tespit ettiği duyguları tarif edebilir.	TO
1310		Birisine kötü davranıldığını gördüğünde üzülür.	TO
1311		Diğer insanların yaşadığı talihsizliklerin üzüntüsünü paylaşır.	TO

1312		Başkalarının neden üzüldüğünü açıklayabilir.	TO
1313	KT 78	Arkadaşlarını, olayların ve durumların onların bakış açısından nasıl görüldüğünü hayal ederek anlamaya çalışır.	Orta
1314	KT 79	Karar verirken diğer insanların duygularını dikkate alır.	Orta
1315		Başkalarının duygularını, hislerini ve ihtiyaçlarını doğru bir şekilde tarif edebilir.	Orta
1316		Birisiyle konuşurken ne hissettiğini anlamaya çalışır.	Orta
1317		Kendisini, rahat hissetmeyen birinin yerine koyma kabiliyeti gösterir.	Orta
1318		İyi niyetleri kötüye kullanılmakta olan insanlar konusunda endişe duyar.	Orta
1319		Diğer insanların hissettiklerini tarif etme kabiliyeti gösterir.	Orta
1320		Kendisi kadar talihi olmayan insanlara duygudaşlık gösterir.	Orta
1321		Arkadaşı olmayan birine karşı duygudaşlık gösterir.	Orta
1322		Birisi teselli ve duygusal desteğe ihtiyaç duyduğunda, bunu açık bir şekilde göstermese bile fark edebilir.	Oİ
1323		Birinin bir gruptan dışlandığını gördüğünde üzülür.	Oİ
1324		Birisi üzüldüğünde onun için üzülür veya endişelenir.	Oİ
1325	KT 80	Diğer ülkelerdeki insanları düşünürken onların neşelerini ve üzüntülerini paylaştığı görüşünü ifade eder.	İleri
1326	KT 81	Diğer insanlar duygularını göstermek istemezken dahi bu duyguları doğru bir şekilde tespit eder.	İleri
1327		Diğer insanların kendilerine özgü endişelerini tarif edebilir.	İleri

14. Esneklik ve uyum sağlayabilme

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1401	KT 82	Görüşlerini değiştirmesi gerektiği konusunda kendisine mantıklı bir delil sunulduğunda görüşlerini değiştirir.	Temel
1402	KT 83	Kararlarının sonuçları eğer bu kararları değiştirmesi gerektiğini gösterirse onları değiştirir.	Temel

1403		Gerektiğinde çalışma biçimini duruma göre uyarlayabilir.	Temel
1404		Gerektiğinde başkalarıyla daha etkili etkileşimde bulunmak için etkileşim tarzını duruma göre uyarlayabilir.	Temel
1405		Gerektiğinde bir fikri açıklama biçimini değiştirebilir.	Temel
1406		Daha önceki durumlardan edindiği dersleri dikkate alarak davranışlarını yeni durumlara göre uyarlar.	Temel
1407		Olayların gidişatında bir sorun gördüğünde iş yapış şeklini değiştirir.	TO
1408		Daha fazla bilgi toplayarak yeni durumlara uyum sağlar.	TO
1409		Yeni insanlara kolaylıkla uyum sağlar.	TO
1410		Planlarını değişen koşullara göre düzenler.	TO
1411		Bir sorun gördüğünde bunu çözmek için farklı yollar dener	TO
1412		Bir şey plana göre gitmiyorsa amaca ulaşmaya çalışmak için eylemlerini değiştirir.	TO
1413	KT 84	Yeni durumlara yeni bir beceri kullanarak uyum sağlar.	Orta
1414	KT 85	Yeni durumlara bilgilerini farklı bir şekilde uygulayarak uyum sağlar.	Orta
1415		Yeni iç görüler ışığında iş yapış şeklini değiştirir.	Orta
1416		Yeni insanları, yerleri ve durumları esneklikle karşılama ve bunlara uyum sağlama kabiliyeti gösterir.	Orta
1417		Engellerle karşılaştığında esneklik gösterir.	Orta
1418		Kendisinden farklı kültürel bağlara sahip insanlarla etkileşim kurarken esneklik gösterir.	Orta
1419		Gerektiğinde kendi öğrenme stratejilerini değiştirebilir.	Orta
1420		Yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlar.	Orta
1421		Yeni ve sıra dışı durumları olumlu karşılar.	Orta
1422		Değişime etkili bir şekilde uyum sağlar.	Orta
1423		Yeni kültürel çevrelere kolaylıkla uyum sağlar.	Oİ
1424		Kendisinden farklı kültürel bağlara sahip insanlarla tanışmaya ve etkileşim kurmaya ilişkin kaygıların, endişelerin ve güvensizlik hislerinin üstesinden gelme kabiliyeti gösterir.	Oİ

1425		Farklı kültürlerden insanlarla konuşurken onlara karşı kullandığı jest ve mimiklerin türünü duruma uygun şekilde uyarlar.	Oİ
1426		Farklı gerekliliklere ve bağlamlara iyi uyum sağlar.	Oİ
1427		Alışkın olduğu düşünme tarzını ihtiyaç ve koşullara göre uyarlayabilir.	Oİ
1428		Farklı kültürel tarzlara ve davranışlara uyum sağlayabilir.	Oİ
1429		Olaylara bütüncül bakarak duygularını kontrol eder.	Oİ
1430	KT 86	Farklı kültürel hedef grupların üyeleriyle etkileşim halindeyken bu grupların sosyokültürel âdetlerini benimser.	İleri
1431	KT 87	Kendi davranışlarını diğer kültürlere uygun hale getirmek için değiştirebilir.	İleri
1432		Kendi kültürünün bir üyesi olmasına karşın bir veya daha fazla farklı kültürde de neredeyse aynı düzeyde rahattır.	İleri
1433		Başka bir ülkenin kültürüne uyum sağlama konusunda doğru stratejileri kullanır.	İleri

15. Dil, iletişim ve çok dillilik becerileri

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1501	KT 88	Bir soruna ilişkin düşüncelerini ifade edebilir.	Temel
1502	KT 89	Eğer söylenen şeyi net olarak anlamazsa konuşan kişiden bunu tekrar etmesini ister.	Temel
1503		Birisiyle konuşurken göz temasını korumaya çalışır.	Temel
1504		Kastettiği şeyi aktarmanın bir yolu olarak jest ve mimikler kullanır.	Temel
1505		Anlatmak istediği şeyi karşı tarafa aktarabilir.	Temel
1506		Karşılıklı iletişime girebilmenin bir yolu olarak soru sorar.	TO
1507		Söylemek istediğini pekiştirmek için beden dilini kullanır.	TO
1508		İnsanlara fikirlerini dinlemeye hazır olduğunu gösterir.	TO
1509		Anlaşılır bir iletişim tarzı kullanarak başkalarıyla iyi etkileşimler kurar.	TO
1510		İki kişi aynı şeyi farklı şekillerde söylemeye çalışıyorsa bunu fark eder.	TO

1511		İletişimle ilgili bir sorun ortaya çıktığında genellikle bunu aşmanın yollarını bulur (ör. jest ve mimikler kullanarak, yeniden açıklayarak, sadeleştirerek).	TO
1512		Ne söylemek istediğini göstermek için ellerini kullanır.	TO
1513	KT 90	Diğer insanların bir konuyla ilgili duruşlarını anladığını gösteren sorular sorar.	Orta
1514	KT 91	Başka bir dilde nezaketini ifade etmek için farklı yöntemler izleyebilir.	Orta
1515		Diğer insanları ikna edebilir ve onlarla müzakerede bulunabilir.	Orta
1516		İletmek istediği mesajların kastettiği şekilde anlaşılmasını sağlar.	Orta
1517		Birisi kendisini dinliyor ama söylediklerini duymuyorsa bunu tespit edebilir.	Orta
1518		Muğlak bir iletişim gerçekleştiğinde belirsizlikleri açıklığa kavuşturabilir ya da bu belirsizlikleri yeterli düzeyde ele alabilir.	Orta
1519		Konuştuğu kişiye uygun olan iletişim âdetlerini kullanmak için kendi dilsel ve iletişimsel davranışlarını uyarlayabilir ve değiştirebilir.	Oİ
1520		Kültürlerarası bir ortamda verimli ve etkili bir şekilde iletişim kurabilir.	Oİ
1521		Cevap vermeden önce karşısındaki kişinin tam olarak ne söylediğini anladığından emin olur.	Oİ
1522		Doğru anladığından emin olmak için karşısındakinin söylediğini farklı sözlerle tekrarlar.	Oİ
1523		Yanlış anlaşılan ifadelerini yeniden belirterek, düzenleyerek veya sadeleştirerek iletişimdeki kopuklukları yönetebilir.	Oİ
1524		En az bir farklı sosyal grupta veya kültürde kullanılan farklı konuşma tarzlarını tanıyabilir.	Oİ
1525		Birisinin oluşturduğu sözlü ve sözsüz mesajlar arasında tutarsızlıklar bulunması durumunda uygun ve hassas bir şekilde açıklık kazandırmaya yönelik sorular sorabilir.	Oİ
1526	KT 92	Kültürlerarası paylaşımlarda yazılı-sözlü çeviri veya açıklama yaparak dil açısından aracılık yapabilir.	İleri
1527	KT 93	Kültürlerarası yanlış anlaşımaların başarılı şekilde önüne geçebilir.	İleri
1528		Başka bir dili anlamak için ortak bir dil kullanarak kültürlerarası durumların iletişimsel gerekliliklerini karşılayabilir.	İleri
1529		En az bir farklı sosyal grup veya kültürde kullanılan farklı iletişim âdetlerini tanıyabilir.	İleri
1530		Kendisinininkinden farklı olan en az bir dil ve kültürde dilsel ve kültürel açıdan yetkindir.	İleri

16. İş birliği becerileri

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1601	KT 94	Bir gruptaki diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurar.	Temel
1602	KT 95	Bir grubun üyesi olarak çalışırken grup çalışmasında kendi payına düşeni yapar.	Temel
1603		Diğer insanlarla etkili ve saygılı bir şekilde çalışabilir.	Temel
1604		Bir grupta ekip halinde iyi çalışabilir.	Temel
1605		Diğer insanlarla olumlu bir şekilde çalışabilir.	Temel
1606		Kendi fikir ve kaynaklarını diğer insanlarla paylaşır.	Temel
1607		Bir grubun üyesi olarak çalışırken diğer grup üyelerini saydığını ve dikkate aldığını gösterir.	TO
1608		Diğer insanlarla iyi çalışır.	TO
1609		Bir grubun üyesi olarak çalışırken grup kararlarına veya etkinliklerine uygun hareket eder.	TO
1610		Bir grubun üyesi olarak çalışırken fikir ve görüşlerini grubun diğer üyelerine etkili bir şekilde ifade edebilir.	TO
1611		Diğer insanlarla etkili bir şekilde iş birliği yapar.	TO
1612		Ortak çalışmalarda ortak sorumluluğu kabul eder.	TO
1613		Gerektiğinde diğer insanlara işlerinde yardımcı olabilir.	TO
1614		Ekip çalışmalarında üretken bir ekip üyesidir.	TO
1615	KT 96	Grubun amaçlarına ulaşması için fikir birliği oluşturmaya çalışır.	Orta
1616	KT 97	Bir grubun üyesi olarak çalışırken diğer üyeleri alakalı veya faydalı her türlü bilgiden haberdar eder.	Orta
1617		Yeni birinin grubun bir parçası olmasına yardımcı olabilir.	Orta
1618		Grup toplantılarına etkili bir şekilde katılım gösterir.	Orta
1619		Faydalı bilgileri diğer insanlarla girişken ve aktif şekilde paylaşır.	Orta
1620		Grup etkinliklerine düzenli olarak katılım gösterir.	Orta
1621		Bir grubun üyesi olarak çalışırken grup üyelerini kendi fikir ve görüşlerini ifade etmeye teşvik eder.	Oİ
1622		Grup halinde çalışırken çeşitli rolleri kabul eder.	Oİ

1623		Bir sorunla karşılaştığında diğer insanların grupta rahat hissetmesini sağlar.	Oİ
1624		Grup halinde çalışırken diğer grup üyelerini çalışmalara katılmaya teşvik ederek motive olmalarına yardımcı olur.	Oİ
1625		Amaç ve görevleri yerine getirmek için istikrarlı şekilde diğer insanlarla birlikte çalışır.	Oİ
1626		Grup hedeflerini belirleyebilir.	Oİ
1627		Diğer grup üyelerini grup amaçlarına ulaşmak için iş birliği yapma ve birbirlerine yardımcı olma konularında motive edebilir.	Oİ
1628		Bir grubun üyesi olarak çalışırken diğer grup üyelerinin beceri, fikir ve görüşlerinin ortaya çıkmasını ve uygulamaya konmasını sağlar.	Oİ
1629	KT 98	Ortak amaçlara ulaşmak için grup üyeleri arasında heves yaratır.	İleri
1630	KT 99	Başkalarıyla çalışırken bakış açılarındaki farklılıklara karşın diğer insanlara destek olur.	İleri
1631		Diğer insanlarla iş birliği içinde çalışma imkânı arar.	İleri
1632		Yapılması gereken bir şey gördüğünde diğer insanların da bu konuda kendisiyle çalışmalarını sağlamayı dener.	İleri
1633		Diğer grup üyelerini, ilgili ve faydalı olacak bilgi, deneyim veya uzmanlıklarını paylaşmaya ikna edebilir.	İleri
1634		Diğer insanlarda çalışmaya adanmışlık sağlamak için onları eylem planlarının planlanması ve geliştirilmesi sürecine dâhil eder.	İleri

17. Çatışma çözme becerileri

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1701	KT 100	Çatışan taraflarla saygılı bir şekilde iletişim kurabilir.	Temel
1702	KT 101	Çatışmaları çözmeye yönelik seçenekleri tespit edebilir.	Temel
1703		Çatışmaları çözmek için diğer insanlarla birlikte çalışır.	Temel
1704		Çatışmalara uygulanabilir çözümler üretme kabiliyeti gösterir.	TO
1705		Ortak çıkarları tespit etmek için çatışan tarafları dinler.	TO
1706		Diğer insanların görüşlerine saygı göstererek çatışmayı çözmeye çalışır.	TO
1707		Anlaşmazlıkların nasıl giderilebileceğini belirleme konusunda diğer insanlara yardımcı olur.	TO

1708		Çatışmayı çözenin bir yolu olarak kişileri aktif dinlemeye ve açık tartışmaya teşvik eder.	TO
1709		Bir çatışma yaşayan insanlara karşı uygun bir yaklaşım gösterebilir.	TO
1710	KT 102	Diğer insanların mümkün olan seçenekleri daha iyi anlamalarını sağlayarak çatışmaları çözmelerine destek olabilir.	Orta
1711	KT 103	Çatışmalara dâhil olan tarafları birbirlerini dinlemeye, sorun ve kaygılarını paylaşmaya teşvik eder.	Orta
1712		Çatışmalara her iki tarafa da faydalı olan çözümler bulur.	Orta
1713		Daha önce farklılıklarını çözüme kavuşturamamış insanlar bir çatışma yaşarken onların aralarındaki iletişimi kolaylaştırır.	Orta
1714		Çatışmaları çözmek için müzakere becerilerini kullanabilir.	Orta
1715		Çatışma yaşayan tarafların, üzerinde anlaşma sağlayabilecekleri ortak bir zemin bulmalarına yardımcı olabilir.	Orta
1716	KT 104	Kişilerarası çatışmaları çözmeye yardımcı olmak için düzenli olarak gerekli iletişimi başlatır.	İleri
1717	KT 105	Çatışma içeren durumlarda diğer insanların duygusal stresiyle, kaygılarıyla ve güvensizlik hisleriyle etkili şekilde ilgilenebilir.	İleri
1718		Çatışma yaşayan tarafları, çatışmalarına ideal ve her iki tarafça kabul edilebilecek çözümler üzerinde anlaşmaya yönlendirir.	İleri
1719		Çatışma çözerken sürekli olarak eldeki konulara odaklanır ve ikincil veya alakasız konuların sonuca etki etmesinden kaçınır.	İleri
1720		Çatışmalar için bulduğu olası tavizleri ve çözüm yollarını geliştirerek uygulamaya hazır hale getirebilir.	İleri

18. Kişinin kendisine ilişkin bilgisi ve eleştirel anlayışı

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1801	KT 106	Kendi güdülerini tarif edebilir.	Temel
1802	KT 107	Kendi düşünce ve duygularının davranışlarını ne şekillerde etkilediğini tarif edebilir.	Temel
1803		Kendi güdüleri, ihtiyaçları ve hedefleri hakkında eleştirel bir şekilde düşünebilir.	TO
1804		Kişisel özelliklerinin farklı durumlarda davranışlarını nasıl etkilediğini açıklayabilir.	TO
1805	KT 108	Kendi değerleri ve inançları hakkında eleştirel düşünebilir.	Orta
1806	KT 109	Kendisi hakkında farklı bakış açılarıyla düşünebilir.	Orta
1807		Diğer insanların kendisini nasıl algıladığı konusunda eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Oİ
1808		Kendi düşünce ve duygularının davranışlarını ne şekillerde etkilediği hakkında eleştirel düşünebilir.	Oİ
1809		Dünyaya ilişkin kendi bakış açısı hakkında eleştirel düşünebilir.	Oİ
1810	KT 110	Kendi önyargıları, kalıplaşmış yargıları ve bunların ardında yatan şeyler hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
1811	KT 111	Oldukça çeşitli durumlarda kendi duygu ve hisleri hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
1812		Yargılarının kendi kültürel bağlarından ne şekilde etkilendiği hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
1813		Kendi kültürlerarası gelişimini etkileyen etkenler hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri

19. Dil ve iletişime ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
1901	KT 112	Ses tonu, göz teması ve beden dilinin iletişimi nasıl destekleyebileceğini açıklayabilir.	Temel
1902	KT 113	Farklı iletişim tarzlarının diğer insanlar üzerindeki sosyal etkilerini tarif edebilir.	Orta
1903	KT 114	Sosyal ilişkilerin bazen karşılıklı konuşmalarda kullanılan dil biçimlerinde (ör. selamlaşmalarda, hitap biçimlerinde, kızgınlık ifadeleri kullanımında) nasıl kodlandığını açıklayabilir.	Orta
1904		Farklı durumlarda ve bağlamlarda farklı dil biçimlerinin nasıl kullanıldığını açıklayabilir.	Orta
1905		Farklı iletişim tarzlarının iletişimin kopmasına nasıl yol açabildiği konusunda eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Orta
1906		En az bir farklı sosyal grupta veya kültürde kullanılan farklı iletişim âdetlerini tarif edebilir.	Orta
1907		Farklı kitlelerin aynı bilgiden nasıl farklı anlamlar algılayabildiği konusunda eleştirel düşünebilir.	Orta
1908		Farklı dil kullanım tarzlarının sosyal durumlar ve çalışma durumları üzerinde yarattığı bazı etkileri tarif edebilir.	Orta
1909		Kültürlerarası iletişimin farklı kültürel bağlara sahip insanlar arasındaki ilişkileri nasıl etkileyebildiği konusunda eleştirel düşünebilir.	Oİ
1910		İnsanın varsayımlarının, ön yargılarının, algılarının, inançlarının ve yargılarının konuştuğu dile/dillere bağlı olduğu konusunda eleştirel düşünebilir.	Oİ
1911		Farklı dil kullanım tarzlarının sosyal durumlar ve çalışma durumları üzerinde yarattığı bazı etkiler hakkında eleştirel düşünebilir.	Oİ
1912	KT 115	Farklı kültürel bağlara sahip insanların neden kendi bakış açılarına göre anlamlı olan farklı sözlü ve sözsüz iletişim âdetlerini takip ettiğini açıklayabilir.	İleri
1913	KT 116	En az bir farklı sosyal grupta veya kültürde kullanılan farklı iletişim tarzları hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri

20A. Siyaset, hukuk ve insan haklarına ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
2001	KT 117	Demokrasi, özgürlük, vatandaşlık, haklar ve sorumluluklar dâhil olmak üzere temel siyasi kavramların anlamını açıklayabilir.	Temel
2002	KT 118	Herkesin, diğer kişilerin insan haklarına neden saygı duyma sorumluluğuna sahip olduğunu açıklayabilir.	Temel
2003		Adalet, eşitlik, kanun ve düzenlemelere olan ihtiyaç ve hukukun üstünlüğü gibi temel hukukî kavramların anlamını açıklayabilir.	Temel
2004		İnsan hakları kavramı hakkında eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Temel
2005		Devletlerin insan hakları konusundaki yükümlülüklerini tarif edebilir.	TO
2006	KT 123	İnsan haklarının evrensel, devredilemez ve bölünmez niteliğini açıklayabilir.	Orta
2007	KT 124	Küreselleşmiş bir dünyada insan hakları, demokrasi, barış ve güvenlik arasındaki ilişki hakkında eleştirel düşünebilir.	Orta
2008	KT 125	İnsan hakları ihlallerine yol açan süreçlerde kalıp yargıların ve önyargıların oynadığı rol dâhil olmak üzere, insan hakları ihlallerinin temelinde yatan nedenler hakkında eleştirel olarak düşünebilir.	Orta
2009		İnsan haklarına ilişkin olarak kendi topluluğunda ve toplumunda var olan zorluklar hakkında eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Orta
2010		Kendi ülkesindeki insan hakları meseleleri veya hareketleri hakkında eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Orta
2011		Bir değerler çerçevesi olarak insan hakları ve bunun diğer ahlaki, etik ve dinî değer çerçeveleriyle yakın ilişkisi hakkında eleştirel düşünebilir.	Oİ
2012	KT 130	Vatandaşların politikaları etkileyebilecekleri çeşitli yolları açıklayabilir.	İleri
2013	KT 131	İnsan hakları çerçevesinin sürekli bir evrilme halinde olması ve dünyanın farklı bölgelerinde insan haklarının süregelen gelişimi hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2014		Demokratik siyasi süreçlerin doğası ve amaçları hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2015		Hukukun doğası ve amaçları hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri

20B. Kültüre, kültürlere ve dinlere ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
2016	KT 119	Başka bir kültürdeki temel kültürel uygulamaları (ör. beslenme alışkanlıkları, selamlama biçimleri, hitap tarzları, nezaket) tarif edebilir.	Temel
2017	KT 120	Kendi dünya görüşünün birçok dünya görüşünden sadece birisi olduğu hakkında eleştirel şekilde düşünebilir.	Temel
2018		Birkaç farklı kültürü, özellikle de bu kültürlerdeki yaygın değerleri, âdetleri ve uygulamaları tarif edebilir.	Temel
2019		Kültürlerarası etkileşimlerin durumları ve olayları nasıl etkileyebildiği konusunda eleştirel bir şekilde düşünebilir.	TO
2020		Farklı dinî gelenekler arasında var olan ortak noktaları ve farklılıkları tarif edebilir.	TO
2021	KT 126	Bireysel davranışları bütün bir kültüre genellemenin taşıdığı riskleri açıklayabilir.	Orta
2022	KT 127	Dinî semboller, dinî törenler ve dilin dinî kullanımları hakkında eleştirel şekilde düşünebilir.	Orta
2023		Tüm kültürel gruplarda neden geleneksel kültürel anlamlara itiraz eden ve karşı çıkan bireylerin bulunduğunu açıklayabilir.	Orta
2024		Toplumda ve kamusal yaşamda dinlerin ve din dışı inanışların rolü hakkında eleştirel düşünebilir.	Orta
2025		Tüm kültürel grupların neden sürekli bir evrilme ve değişim içinde olduğunu açıklayabilir.	Oi
2026		Tüm kültürel grupların kendi içlerinde neden değişken, çeşitli ve heterojen olduğunu açıklayabilir.	Oi
2027		Kültürlerin kendi içinde davranış örüntülerinde ortaya çıkan değişkenliği analiz edebilir.	Oi
2028		Kültürler arasında davranış örüntülerinde ortaya çıkan değişkenliği analiz edebilir.	Oi
2029		Kültürel gruplar içerisindeki güç yapılarının ve ayrımcı uygulamaların, güçsüz kılınmış grup üyelerinin olanaklarını kısıtlayacak şekilde nasıl işlediği konusunda eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Oi
2030		Belirli dinî geleneklerin tarihindeki kilit unsurları tarif edebilir.	Oi
2031		Dinlere ilişkin kişisel ifadelerin, bu dinlere ait standart kitaplardaki ifadelerden çeşitli açılardan farklı olabildiği konusunda eleştirel bir şekilde düşünebilir.	Oi

2032		Belirli dinî geleneklerin temel metinlerini ve temel öğretilerini tanıır.	Oİ
2033		Belirli dinlere mensup bireylerin inançlarının, değerlerinin, uygulamalarının ve deneyimlerinin kilit özelliklerin tarif edebilir.	Oİ
2034		Bir dine inananların inançları, değerleri, uygulamaları ve deneyimleri hakkında eleştirel düşünebilir.	Oİ
2035	KT 132	Neden sabit ve doğuştan gelen özelliklere sahip hiçbir kültürel grubun bulunmadığını açıklayabilir.	İleri
2036	KT 133	Tüm dinî grupların neden sürekli bir dönüşüm ve değişim içinde olduğunu açıklayabilir.	İleri
2037		Dinlerin kendi içlerindeki inanç ve uygulama çeşitliliğini tarif edebilir.	İleri

20C. Tarih, medya, ekonomiler, çevre ve sürdürülebilirliğe ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış

No.	KT	Tanımlayıcılar	Sınıflandırma
2038	KT 121	Toplumun doğa üzerindeki etkisini nüfus artışı, nüfusun gelişimi, kaynak tüketimi gibi konular bakımından değerlendirebilir.	Temel
2039	KT 122	Çevresel zararlı ilişkili riskler hakkında eleştirel düşünebilir.	Temel
2040		Küresel toplumun çevre konusunda birbirine bağımlılığı hakkında eleştirel düşünebilir.	Temel
2041		Sürdürülebilir bir gelecek için gerekli olan değerler, davranışlar ve hayat tarzları hakkında eleştirel düşünebilir.	Temel
2042		Sorumlu tüketim ihtiyacı hakkında eleştirel düşünebilir.	Temel
2043		Vatandaşların ve hükümetlerin çevresel sürdürülebilirliğe ne şekilde katkı sağlayabileceği konusunda eleştirel düşünebilir.	Temel
2044		Küresel eşitsizlikler hakkında eleştirel düşünebilir.	Temel
2045	KT 128	Propagandanın günümüz dünyasında yarattığı etkileri tarif edebilir.	Orta
2046	KT 129	İnsanların kendilerini propagandalardan nasıl koruyabileceğini açıklayabilir.	Orta

2047		Propagandanın ne olduğunu açıklayabilir.	Orta
2048		Nelerin insanları propagandalara karşı savunmasız kıldığını açıklayabilir.	Orta
2049	KT 134	Tarihin genelde nasıl etnik merkezci bir bakış açısıyla sunulduğu ve öğretildiği hakkında düşünebilir.	İleri
2050	KT 135	Ulusal ekonomileri ve ekonomik ve malî süreçlerin toplumun işleyişini nasıl etkilediğini açıklayabilir.	İleri
2051		Tarihin değişkenliği üzerine ve geçmişe ilişkin yorumlamaların zamandan zamana ve kültürden kültüre nasıl farklılık gösterebildiği hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2052		Günümüz dünyasını şekillendiren tarihsel güçlere ve etkenlere ilişkin farklı bakış açılarına ait çeşitli anlatılar hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2053		Zaman içerisinde vatandaşlık kavramının farklı kültürlerde farklı şekillerde nasıl evrildiği konusunda eleştirel düşünebilir.	İleri
2054		Günümüz dünyasını şekillendiren tarihsel güçlere ve etkenlere ilişkin farklı bakış açılarına ait çeşitli anlatıları ana hatlarıyla aktarabilir..	İleri
2055		Tarihsel araştırma süreçleri hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2056		Küreselleşmeyle ilişkili etik konular hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2057		Küresel toplumun ekonomik açıdan birbirine bağımlılığı hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2058		Ekonomik, sosyal, siyasi ve çevresel süreçler arasındaki bağlantılar hakkında eleştirel düşünebilir.	İleri
2059		Kişisel seçimlerin, siyasi eylemlerin ve tüketim örüntülerinin dünyanın diğer yerleri üzerinde oluşturabileceği etkiyi açıklayabilir.	İleri

3. Bölüm

Tanımlayıcıların Geliştirilme, Test Edilme ve Ölçeklendirilme Süreci

DKY tanımlayıcılarının geliştirilmesinin ardındaki ana ilham kaynaklarından birisi de Diller İçin Avrupa Ortak Referans Çerçevesi (OARÇ) kapsamında tanımlayıcılar geliştirilirken gerçekleştirilen eski çalışmalar olmuştur.

OARÇ kapsamında tanımlayıcıların başarılı bir şekilde geliştirdiği dikkate alınarak yetkinlik tanımlayıcılarının oluşturulması, test edilmesi ve ölçeklendirilmesinde bu Çerçeve'de de benzer bir süreç uygulanmıştır. Süreç birkaç aşamadan oluşmuştur:

1. Tanımlayıcıların oluşturulmasına ilişkin ölçütlerin tanımlanması.
2. İlk olarak geniş bir taslak tanımlayıcı bankasının oluşturulması.
3. Uzmanların ve eğitimcilerin geri bildirimlerine dayalı olarak tanımlayıcıların seçilmesi.
4. Seçilen tanımlayıcılarla Avrupa çapında farklı eğitim öğretim ortamlarında pilot uygulama yapılması.
5. Tanımlayıcıların farklı yeterlik düzeylerine göre ölçeklendirilmesi.

Tanımlayıcıların oluşturulmasında esas alınan ölçütler

OARÇ'de edinilen deneyim dikkate alınarak aşağıdaki ölçütlerin tanımlayıcıların oluşturulmasında kullanılması uygun bulunmuştur:

- i. **Kısalık:** Tanımlayıcılar, tercihen 25 sözcüğü geçmeyecek şekilde kısa olarak hazırlanmalıdır.
- ii. **Olumluluk:** Her bir tanımlayıcıda söz konusu kabiliyet, olumsuz bir ifadeyle değil (ör. -emez, başarısız olur, sınırlıdır), olumlu bir ifadeyle aktarılmalıdır (ör. -ebilir, ifade eder, destekler). Buradaki amaç, öğretmenin her bir tanımlayıcı için "Evet, bu kişi bunu yapıyor/buna sahiptir" (değer, tutum, beceri, bilgi, anlayış) veya "Hayır, bu kişi bunu yapamıyor/buna sahip değildir" diyebilmesini sağlamaktır.
- iii. **Anlaşılabilirlik:** Her bir tanımlayıcı şeffaf ve jargon kullanımından uzak şekilde, dilbilgisi açısından nispeten basit bir yapıda yazılmalıdır.
- iv. **Bağımsızlık:** Her bir tanımlayıcı, diğer tüm tanımlayıcılardan bağımsız olarak hazırlanmalıdır. Diğer bir ifadeyle her bir tanımlayıcının, yalnızca dizideki diğer tanımlayıcılarla ilişkili olarak düşünüldüğünde değil, bağımsız olarak bakıldığında da anlam kazanması ölçütü benimsenmiştir. Bu nedenle, öğelerin birbirinden bağımsız olması için, tanımlayıcılardaki niteleyici bir sözcüğün veya söz öbeğinin farklı ifadelerde başka bir sözcükle değiştirilmesi yoluyla (ör. zayıf/orta/iyi, biraz/az/çok/en çok, oldukça geniş/çok geniş) bir bütün oluşturmak kaygısıyla aynı ifadenin birden çok kez kullanılması durumundan kaçınılmıştır.
- v. **Belirlilik:** Her bir tanımlayıcı, bir bireyin ilgili değer/tutum/beceri/bilgi/anlayışı tam anlamıyla kazanıp kazanmadığını gösterecek somut davranışları veya kazanımları açıklayacak şekilde hazırlanmalıdır.

İlk olarak oluşturulan taslak tanımlayıcılar listesi

İlk tanımlayıcı listesi oluşturulurken çeşitli kaynak materyallerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda Çerçeve modelindeki 20 yetkinlik için kazanım tanımlayıcıları olarak düzenlenebilecek ve kullanılacak uygun ölçek maddeleri veya kısa tanımlayıcı ifadeler içeren mevcut ölçekler, eğitim materyalleri, araştırma belgeleri ve politika belgeleri gibi kaynaklar kullanılmıştır. Bu çalışmada toplamda 98 kaynak belge kullanılmıştır. Bu kaynaklardan bazılarından doğrudan tanımlayıcı çıkarılamamış olmasına karşın bu kaynaklar da yetkinliklerin tanımlayıcılar oluşturulurken dikkate alınması gereken yönlerine ilişkin faydalı bilgiler sağlamış ve her bir yetkinlik için geliştirilen tanımlayıcıların ilgili yetkinliği bütünüyle kapsayıp kapsamadığını yeniden kontrol etmek için kullanılmıştır. Kaynaklarda bulunan ölçek maddeleri ve tanımlayıcı ifadeler tanımlayıcı işlevi görme potansiyeli bulunan kısa, bağımsız ifadeler oluşturacak şekilde bu kaynaklardan alınmış ve düzenlenmiştir. Nispeten az sayıda ölçek maddesinin veya ifadelerin bulunduğu yetkinlikler için yeni tanımlayıcılar da yazılmıştır. Ayrıca, bir yetkinliğin derlenen tanımlayıcılarca yeterince kapsanmamış önemli yönlerinin bulunduğu durumlarda da yeni tanımlayıcılar yazılmıştır.

Bu şekilde 2085 potansiyel tanımlayıcı oluşturulmuştur. Daha sonra bu tanımlayıcıların, birlikte çalışan iki uzmanca belirlenen yukarıdaki beş ölçüte uygunluğu eleştirel bir şekilde ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu sürecin ardından 1371 taslak tanımlayıcı belirlenmiş ve seçim sürecine dahil edilmiştir.

Tanımlayıcıların seçilmesi

Çerçeve'yi oluşturan uzman grubunun üyelerinden 1371 adet taslak tanımlayıcının her birine ilişkin geri bildirim vermeleri ve her birini ilgili yetkinliklerle alaka, anlaşılabilirlik, diğer tanımlayıcılardan bağımsızlık, somutluk, eğitim ortamında gözlemlenebilir olma ve ilgili yetkinliğin değerlendirilmesindeki önem bakımından puanlamaları istenmiştir. Bunun sonucunda uzman grubundan yüksek puan ve olumlu geri bildirim alan 990 tanımlayıcı listede tutulmuştur.

Daha sonra bu 990 tanımlayıcı, on dilde hazırlanan çevrimiçi bir anket aracılığıyla 15 farklı Avrupa ülkesinde yaşayan eğitimcilere gönderilerek ilave geri bildirim alınmıştır. Ankette öğretmenlerden, eğitimcilerden ve diğer kategorilerdeki eğitimcilerden tanımlayıcıları ilgili yetkinliklerle ilişkilendirmeleri (her bir tanımlayıcının kesin bir şekilde tek bir yetkinliğe ait olmasını sağlamak için); tanımlayıcıları üç ölçüte göre puanlamaları (netlik, somutluk ve eğitim ortamında gözlemlenebilir olma); her bir tanımlayıcının farklı eğitim düzeyleri bakımından kullanılabilirliğini puanlamaları ve tanımlayıcılardaki sözcük kullanımları konusunda geri bildirimde bulunmaları istenmiştir. 1236 eğitimci geri bildirim vermiştir ve bu geri bildirimler dikkate alınarak, yüksek puan alan ve hedeflenen yetkinlikle doğru olarak ilişkilendirilen 559 tanımlayıcı bir sonraki aşamaya alınmıştır.

Tanımlayıcılarla pilot uygulamaların yürütülmesi

Seçilen 559 tanımlayıcı daha sonra öğrencilerle farklı eğitim bağlamlarında gerçekleştirilen pilot uygulamalarda kullanılmıştır. Yönetilebilir örneklem boyutunu korurken aynı zamanda istatistiksel gerekliliklere uymak ve tanımlayıcıların öğrencilere uygunluğunu temin etmek için pilot uygulamalara sadece 9 yaş ve üzerindeki öğrenciler dâhil edilmiştir.

Pilot uygulama süreci üç hedef doğrultusunda gerçekleştirilmiştir:

1. Tanımlayıcıları somut eğitim ortamlarında doğrulamak.
2. Uygulamada tutarlı şekilde uygulanamayacak tanımlayıcıları çıkarmak.
3. Tanımlayıcıları belirli yeterlik düzeyleriyle ilişkilendirerek ölçeklendirmek.

Bu süreç, 16 ülkede farklı sosyokültürel bağlamlarda ve farklı eğitim sistemlerinde görev yapan 858 öğretmen tarafından desteklenmiştir. Bu ülkelerdeki eğitim makamlarının da desteğiyle öğretmenler eğitim çalıştayları yoluyla sürece özel olarak hazırlanmış ve daha sonra sınırlı sayıda tanımlayıcının (181 ila 194) geçerliğini kontrol etme görevini üstlenmiştir. Bu amaçla, bir dizi etkinlik bağlamında bir öğrencinin davranışlarını gözlemlenmeleri ve gözlemi gerçekleştirirken tanımlayıcıları kullanarak bu öğrencinin tanımlayıcılarda belirtilen davranışları sergileyip sergilemediğini belirlemeleri istenmiştir. Öğretmenlerden daha sonra farklı dillerde hazır-

lanan çevrimiçi anketler aracılığıyla gözlem sonuçlarını ve uygulamada tanımlayıcıların kullanımının kolaylığı konusundaki geri bildirimlerini iletmeleri istenmiştir. Pilot uygulamaya dâhil edilen 559 tanımlayıcının her biri için 250'den fazla yanıt alınmış, bu da verilerin istatistiksel olarak işlenmesi için güçlü ve geçerli sonuçların oluşturulmasına yeterli olmuştur.

Tanımlayıcıların farklı yeterlik düzeylerine göre ölçeklendirilmesi

Elde edilen veriler, madde tepki kuramına (Rasch analizi) dayalı bir metodoloji kullanılarak işlenmiştir. Bu analiz, maddelerin (yani, bu çalışmada tanımlayıcıların) belirli bir boyut kapsamında (yani, bu çalışmada Çerçeve modelindeki ilgili yetkinlik ögesi kapsamında) zorluk düzeylerine göre düzenlenmesine imkân tanımaktadır. Bu tür bir analiz aşağıdaki konularda karar vermeyi sağlayacak bilgiler üretir: (a) Belirli bir tanımlayıcının ilgili yetkinlik ögesine uyup uymadığı (yani söz konusu yetkinlik için uygun bir tanımlayıcı olup olmadığı); (b) tanımlayıcının tekabül ettiği yeterlik düzeyi.

Tanımlayıcıların ölçeklenmesi hassas bir iştir ve gelecekteki çalışmalarımız için geçerli, güvenilir ve faydalı referanslar sağlaması için üst düzeyde bilimsel bir titizlikle ele alınması gerekmiştir. Farklı dillerdeki çevrimiçi anketler aracılığıyla elde edilen veriler özel bir yazılım kullanılarak işlenmiş ve nitel analize de tabi tutulmuştur.

Sonuç olarak, pilot uygulama kapsamında denenen 559 tanımlayıcıdan 447'sinin kullanılabilir olduğu doğrulanmıştır. Ayrıca bazıları, üç yeterlik düzeyinden (temel, orta, ileri) biriyle net şekilde ilişkilendirilebilirken bazılarının da temel ve orta düzeyler ile orta ve ileri düzeyler arasında bulunduğu tespit edilmiştir.

İstatistiksel verilere ve nitel analize dayalı olarak, tüm doğrulanmış tanımlayıcıardan oluşan listeden 135 adet kilit tanımlayıcı tespit edilmiştir. Başlangıçta her bir yetkinlik kapsamında üç yeterlik düzeyinden her biri için iki tanımlayıcının belirlenmesi planlanmıştır. Ancak, analiz sonucunda bu kuralda bazı istisnaların olması gerektiği görülmüş; bazı yetkinlikler için düzey başına üç kilit tanımlayıcı, "Dünyaya ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış" yetkinliği için düzey başına daha da yüksek bir tanımlayıcı sayısı ve üç yetkinlikte ise her bir düzey için tek bir geçerli tanımlayıcı belirlenmiştir.

Sonuç

Oluşturulan tanımlayıcılar; Çerçeve modelindeki yetkinlikleri öğrencilerin sergileyebileceği somut davranışlar olarak hayata geçirme imkânı sunması bakımından, Çerçeve'yi eğitim ortamlarında kullanmak isteyenler için temel bir kaynak teşkil etmektedir.

Tanımlayıcılar birçok farklı amaçla kullanılabilir. Örneğin, öğrencilerin demokratik kültür yetkinliklerini artırmaya yönelik öğrenme aktivitelerini ve eğitimsel faaliyetleri tasarlayan, uygulayan ve değerlendiren kişiler için bir araç olarak kullanılabilir. Tanımlayıcıları bu özel amaçlar doğrultusunda kullanmak isteyen eğitimcilerin bu yayının 3. cildinde öğretim programı geliştirme ve pedagojiye ilişkin 1. ve 2. Bölümleri okumaları tavsiye edilmektedir. Tanımlayıcılar ayrıca, geliştirilmesi gereken alanları tespit etmek üzere öğrencilerin mevcut yeterlik düzeyinin ölçülmesinde veya mevcut yeterlik düzeyinin belirli bir öğrenme döneminin ardından değerlendirilmesinde de yardımcı olabilir. Tanımlayıcıları bu amaçlardan birisi doğrultusunda kullanmak isteyen eğitimcilerin, 3. ciltte değerlendirmeye ilişkin 3. Bölümü okumaları tavsiye edilmektedir. Tanımlayıcıları kullanacak olanların tanımlayıcıların nasıl kullanılması ve daha da önemlisi nasıl kullanılmaması gerektiği konusunda 1. ciltteki 7. Bölümü okumaları tavsiye edilmektedir.

İlave okuma listesi

- Avrupa Konseyi (2001), *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment* (CEFR), Cambridge University Press, Cambridge. www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf adresinden 16 Aralık 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Bond T. G. ve Fox C. M. (2015), *Applying the Rasch model: fundamental measurement in the human sciences* (3. baskı), Routledge, New York.
- Kennedy D., Hyland A. and Ryan N. (2007), "Writing and using learning outcomes: a practical guide". Froment E. Ve diğ. (ed.), *EUA Bologna handbook – Making Bologna work*, Madde C 3.4-1, Raabe Verlag, Berlin.
- North B. (2000), *The development of a common framework scale of language proficiency*, Peter Lang, New York.
- North B. and Schneider G. (1998), "Scaling descriptors for language proficiency scales". *Language Testing* (15. Cilt), No. 2, ss. 217-63.

Sales agents for publications of the Council of Europe
Agents de vente des publications du Conseil de l'Europe
Avrupa Konseyi Yayınları Satış Acenteleri

BELGIUM/BELGIQUE/BELÇİKA

La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Fax: + 32 (0)2 735 08 60
E-mail: info@libeurop.eu
<http://www.libeurop.be>
Jean De Lannoy/DL Services c/o Michot
Warehouses Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons BE-1600 SINT
PIETERS LEEUW
Fax: + 32 (0)2 706 52 27
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com <http://www.jean-de-lannoy.be>

**BOSNIA AND HERZEGOVINA/ BOSNIE-
HERZÉGOVINE/BOSNA HERSEK**

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V
BA-71000 SARAJEVO
Tel.: + 387 33 640 818
Fax: + 387 33 640 818
E-mail: robertsplus@bih.net.ba

CANADA/KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Stree
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Fax: + 1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com <http://www.renoufbooks.com>

CROATIA/CROATIE/HIRVATİSTAN

Robert's Plus d.o.o.
Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

**CZECH REPUBLIC/
RÉPUBLIQUE TCHÈQUE/ÇEK CUMHURİYETİ**

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: + 420 2 424 59 204
Fax: + 420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
<http://www.suweco.cz>

DENMARK/DANEMARK/DANİMARKA

GAD
Vimmelskaftet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: + 45 77 66 60 00
Fax: + 45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
<http://www.gad.dk>

FINLAND/FINLANDE/FINLANDIYA

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Fax: + 358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
<http://www.akateeminen.com>

FRANCE/FRANSA

Please contact directly /
Merci de contacter directement
Council of Europe Publishing
Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
<http://book.coe.int>
Librairie Kléber
1, rue des Francs-Bourgeois
F-67000 STRASBOURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kleber@coe.int
<http://www.librairie-kleber.com>

GREECE/GRÈCE/YUNANİSTAN

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAİ
Tel.: + 30 210 32 55 321
Fax: + 30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
<http://www.kauffmann.gr>

HUNGARY/HONGRIE/MACARİSTAN

Euro Info Service
Pannónia u. 58.
PF. 1039
HU-1136 BUDAPEST
Tel.: + 36 1 329 2170
Fax: + 36 1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
<http://www.euroinfo.hu>

ITALY/ITALIE/ITALYA

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Tel.: + 39 0556 483215
Fax: + 39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
<http://www.licosa.com>

NORWAY/NORVÈGE/NORVEÇ

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Fax: + 47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
<http://www.akademika.no>

POLAND/POLOGNE/POLONYA

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Fax: + 48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
<http://www.arspolona.com.pl>

PORTUGAL/PORTEKİZ

Marka Lda
Rua dos Correios 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E mail: apojo.clientes@marka.pt
www.marka.pt

**RUSSIAN FEDERATION/
FÉDÉRATION DE RUSSIE/RUSYA
FEDERASYONU**

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel: + 7 495 739 0971
Fax: + 7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
<http://www.vesmirbooks.ru>
SWITZERLAND/SUISSE/İSVİÇRE
Planetis Sàrl
16, chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Fax: + 41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIWAN/TAYVAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

**UNITED KINGDOM/ROYAUME-UNI/
BİRLEŞİK KRALLIK**

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Fax: + 44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
<http://www.tsoshop.co.uk>

**UNITED STATES and CANADA/
ÉTATS-UNIS et CANADA/ABD ve KANADA**

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel: + 1 914 472 4650
Fax: + 1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
<http://www.manhattanpublishing.com>

Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe/Avrupa Konseyi Yayınları
F-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: <http://book.coe.int>

Demokratik Kültür Yetkinlikleri Modeli

Değerler

- İnsan onuruna ve insan haklarına değer verme
- Kültürel çeşitliliğe değer verme
- Demokrasi, adalet, hakkaniyet, eşitlik ve hukukun üstünlüğüne değer verme

Tutumlar

- Kültürel farklılıklara ve farklı inançlara, dünya görüşlerine ve uygulamalara açık olma
- Saygı
- Toplum bilinci
- Sorumluluk
- Öz yeterlik
- Belirsizliğe karşı tolerans

Yetkinlik

- Bağımsız öğrenme becerileri
- Analitik ve eleştirel düşünme becerileri
- Dinleme ve gözleme becerileri
- Empati
- Esneklik ve uyum sağlayabilme becerileri
- Dil, iletişim ve çok dillilik becerileri
- İş birliği becerileri
- Çatışma çözme becerileri

Beceriler

- Kişinin kendisine ilişkin bilgisi ve eleştirel anlayışı
- Dil ve iletişime ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış
- Dünyaya ilişkin bilgi ve eleştirel anlayış: Siyaset, hukuk, insan hakları, kültür, farklı kültürler, dinler, tarih, medya, ekonomiler, çevre, sürdürülebilirlik

Bilgi ve eleştirel anlayış

Avrupa Konseyi; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü teşvik eder ve korur. Bu ilkeler onlarca yıldır Avrupa toplumlarının ve siyasi sistemlerinin mihenk taşlarını oluşturmuştur; yine de özellikle ekonomik ve siyasi kriz dönemlerinde bu ilkelerin korunmaları ve geliştirilmeleri gerekmektedir.

Çoğu kişi demokrasinin insanlar tarafından veya insanlar adına yürütülen bir yönetim biçimi olduğu ve düzenli, özgür ve adil seçimleri, çoğunluğun yönetimini ve hükümetin hesap verebilirliğini sağlayan kurumlar olmadan işleyemeyeceği konusunda hemfikirlerdir. Fakat vatandaşlar aktif olmadığı ve demokratik değerlere ve tutumlara sadık olmadığı sürece, bu kurumlar işlevlerini yerine getiremezler. Burada eğitimin merkezi bir rolü vardır ve bu Referans Çerçevesi, demokratik kültür yetkinliklerinin öğretilmesi, öğrenilmesi ve değerlendirilmesinde eğitim sistemlerini destekler ve kullanılan çok çeşitli yaklaşımlara tutarlı bir odak noktası sağlar.

Bu **ikinci cilt**, birinci ciltte değinilen demokratik kültür yetkinliklerine ait tanımlayıcıları içermektedir. Bu tanımlayıcıların amacı, eğitimcilerin öğrenme çıktılarını, belirli bir öğrenme döneminin ardından kazanılan yeterliliği ve geliştirilmesi gereken alanları tespit etmelerine yardımcı olmaktır. Referans Çerçevesi'nin uygulanaşına ilişkin diğere yol gösterici hususlar üçüncü ciltte sunulmuştur.

TUR

www.coe.int

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş, Avrupa Birliğı üyesi olan tüm devletler dâhil olmak üzere 47 üye devletten oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu Sözleşme'nin üye ülkelerde uygulanaşını denetler.

Üç ciltten oluşan setin 2. cildi
Ayrı satılmaz

Bu Proje, Avrupa Birliğı ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bu yayın, "Temel Eğitimde Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında çevrilmiştir.